បទានុក្រមធម្មបទ

ភាគទី ១

អ-ឱ

ព្រះគ្រូសិរីសោភ័ណ ភិម ភូរ

ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក្រុងភ្នំពេញ

រៀបរៀង

បោះពុម្ពលើកទី ៣ ចំនួន ២០០០ ច្បាប់

ភ្នំពេញ

ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ព.ស. ២៥៣៨ គ.ស. ១៩៩៤

សេចក្តីបញ្ជាក់

ចំពោះការបោះពុម្ពឡើងវិញ

សៀវភៅ " បទានុក្រមធម្មបទ " នេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៤ ដោយមានការឧបត្ថម្ភពីអង្គការជំនួយសូតូស៊ូជប៉ុន Japan Sotoshu Relief Committee (JSRC) និងមូលនិធិនៃតូយ៉ូតា (The Toyota Foundation) ។

គោលបំណងនៃការបោះពុម្ពឡើងវិញ ហើយចែកផ្សាយទូលាយទៅដល់មូលដ្ឋាន គឺសំដៅ :

- ផ្តល់អោយសិស្ស និងគ្រូ មានឧបករណ៍សំរាប់ស្រាវជ្រាវយ៉ាងល្អប្រសើរ ដើម្បីរៀន និងបង្រៀន ពាក្យពី មាគធីភាសាបាលី មកប្រែជាខ្មែរដោយខ្លួនឯងបានត្រឹមត្រូវ និងឆាប់រហ័ស ។
- រក្សាមរតកវប្បធម៌ អក្សរសាស្ត្រសាសនា អក្សរសាស្ត្រជាតិអោយគង់វង្សឡើងវិញ និងរីកចំរើន ។
- ពង្រីកចំណេះចេះដឹងទូទៅខាងភាសាបាលី ដែលជាចំណែកមួយជួយទ្រទ្រង់ភាសា អក្សរសាស្ត្រ និងការប្រតិបត្តិពុទ្ធសាសនា ក្នុងភាពបរិសុទ្ធត្រឹមត្រូវ ក្នុងចំណោមពុទ្ធមាមកជន ទាំងនៅទីក្រុង ទាំងនៅជនបទ ។

ការបោះពុម្ពក្នុងគ្រាទី ២ នេះ ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ រក្សាអត្ថន័យខ្លឹមសារ ព្រមទាំងអារម្ភកថារបស់អ្នករៀបរៀងទាំងស្រុង ហើយបោះពុម្ពផ្សាយតាមភាគនីមួយៗ ជាបន្តបន្ទាប់ ។

សូមឧទ្ទិសសៀវភៅ " បទានុក្រមធម្មបទ " នេះ ចំពោះការរីកចំរើនគ្រូពីសិក្សា, ស្មារតីស្រឡាញ់ និង លើកស្ទួយអក្សរសាស្ត្រជាតិ ហើយជា

ពិសេស ស្មារតីបង្រួបបង្រួមជាតិ ដើម្បីសុខសន្តិភាពដ៏ស្ថិតស្ថេរ នៅកម្ពុជា ។

សូមព្រះពុទ្ធសាសនា បានចំរើនរុងរឿងស្ថិតស្ថេរ ជាស្ថាពរ !

សូមជនានុជនក្នុងកម្ពុជរដ្ឋ បានចំរើនល្អតលាស់ដុះដាលដោយវិជ្ជា វិបុលសុខគ្រប់ប្រការ ហើយរួបរួមគ្នាកសាងប្រទេសជាតិ និងលើកស្ទួយព្រះពុទ្ធសាសនា អោយបានរីកចំរើនជាភិយ្យោភាព តរៀងទៅ !

ដោយអានុភាពនៃកុសលកម្មនេះ សូមអោយវិញ្ញាណក្ខន្ធ របស់ព្រះគ្រូ សិរីសោភ័ណ គិម តូរ បានសំរេចដល់មនុញ្ញផលគ្រប់ប្រការ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ ។

សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ចំពោះអង្គការជំនួយសូតូស៊ូជប៉ុន និង អង្គការតូយ៉ូតាហ្វោនដេហ្សិន ដែលបានជួយឧបត្ថម្ភយ៉ាងឧក្ខដ្ឋឧត្តម ដល់ការបោះពុម្ពសៀវភៅនេះ ។

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ២៥ ខែ មិថុនា ព.ស ២៥៣៨ គ.ស ១៩៩៤

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ごあいさつ

この本は、

トヨタ財団

からの御寄付により、曹洞宗国際ボランティア会によって印刷されました。

この本が、日本とカンボジアの人々との友情のきずなとなり、カンボジアの文化発展に貢献できれば幸いです。

ACKNOWLEDGEMENT

This book has been printed by Japan Sotoshu Relief Committee (JSRC) with the contribution from

THE TOYOTA FOUNDATION

We pray that this book would contribute to the friendship with Cambodian people and their cultural preservation.

និវេទនកថា

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ដោយគណៈកម្មាធិការជំនួយសូតូស៊ូជប៉ុន (JSRC) ដោយមានការឧបត្ថម្ភពី

មូលនិធិ តូយ៉ូតា

យើងអធិដ្ឋាន សូមអោយសៀវភៅនេះ បានជាវិភាគទានរក្សាមិត្ត-ភាពជាមួយប្រជាជនកម្ពុជា និង ថែរក្សាសម្បត្តិវប្បធម៌របស់ប្រជាជនកម្ពុជា ។

អារម្ភកថា

មុនដែលរៀបរៀងសៀវភៅនេះ ខ្ញុំមានយោបល់យល់ឃើញថា «នៅកម្ពុជរដ្ឋរបស់យើង ផ្នែកខាងរៀនភាសាបាលី មិនសូវសម្បូរវិធីក្បួនច្បាប់វិសេសប្លែកៗ សម្រាប់រៀន សម្រាប់មើល ដើម្បីឱ្យអ្នកសិក្សាងាយយល់ ងាយចូលចិត្តក្នុងវិធីរៀនភាសាបាលី ឱ្យទាន់សម័យនឹងគេនៅឡើយ», បើទុកជាមានខ្លះ ដូចជាសៀវភៅកច្ចាយនូបត្ថម្ភកជាដើម ក៏នៅតែមិនទាន់ជូនល្មមដល់អ្នកសិក្សាដែលមានក្នុងសម័យសព្វថ្ងៃនេះដែរ ដូច្នេះហើយបានជាលោកអ្នកសិក្សាភាសាបាលីនៅប្រទេសយើង មានដំណើរយឺត ព្រថេះ ព្រយល់ ។ នៅប្រទេសឯទៀតមានប្រទេសថៃជាដើម ថ្វីក៏គេរៀនភាសាបាលី មិនធាប់ចេះ គឺមកពីប្រទេសគេសម្បូរវិធីក្បួនច្បាប់សម្រាប់មើល ជាជំនួយក្នុងការរៀនភាសាបាលីច្រើនបែប ច្រើនយ៉ាងណាស់ ហេតុនេះគួរឱ្យស្ងើចសរសើរដល់ស្នាដៃ និងសេចក្ដីព្យាយាមរបស់អ្នកប្រាជ្ញប្រទេសគេ ជាទីបំផុត ។

ឧប្បត្តិហេតុដែលបានពណ៌នាមកខាងលើនេះ ទុកដូចជាអាវុធ១ចូលមកប្រហារចាក់ចុចដល់ដួងចិត្តរបស់ខ្ញុំ នាំឱ្យខ្ញុំមានវិរិយភាពដ៏មាំក្នុងការធ្វើសៀវភៅនេះ១ គឺខ្ញុំយល់ឃើញថា «ប្រសិនជាបង្កើតឱ្យមានឡើង នឹងមានប្រយោជន៍យ៉ាងសំខាន់ដ៏ទូលំទូលាយដល់សិក្ខាកាមកុលបុត្រ ដែលត្រូវសិក្សាគម្ពីរធម្មបទជាទីបំផុត » ពិតមែនតែសៀវភៅនេះធ្វើចំពោះត្រឹមគម្ពីរធម្មបទទាំង ៨ ភាគ ក៏គង់មានឧបការៈជាច្រើនដល់គម្ពីរឯទៀតៗ ផងដែរ ។ ហេតុនោះការធ្វើសៀវភៅនេះ, ខ្ញុំបានរើសដកស្រង់ព្យញ្ជនៈពីក្នុងគម្ពីរធម្មបទ មករៀបរៀងទុកតាមលំដាប់អក្សរ ពួកស្រៈតាំងពី អ ដល់ ឱ, ពួកព្យញ្ជនៈតាំងពី ក ដល់ ឡ ; បានសន្មតឈ្មោះសៀវភៅនេះថា « *បទានុក្រមធម្មបទ* » ប្រែថា «បែបរៀបរាប់បើរកសព្ទផ្សេងៗ តាមលំដាប់បទ (អក្សរ ឬ ព្យញ្ជនៈ)

ក្នុងគម្ពីរធម្មបទទាំង ៨ ភាគ » គឺជាបែបសម្រាប់អ្នកសិក្សាណា ដែលមានការងឿងឆ្ងល់មិនជាក់លាក់ចំពោះព្យញ្ជនៈណាមួយ មានលិង្គ, ធាតុ, បច្ច័យ, វិគ្គហៈ និងពាក្យប្រែជាដើម ។ អ្នកសិក្សានោះ អាចបើកសៀវភៅនេះមើល រកតាមលំដាប់អក្សរដែលខ្លួនសំដៅនោះ នឹងប្រទះឃើញភ្លាមៗ បានដោយងាយ ។ សៀវភៅនេះ, ខ្ញុំបែកជា ៣ ភាគគឺ ភាគទី ១ ពីអក្សរ អ ដល់ ឱ, ភាគទី ២ ពីអក្សរ ក ដល់ ន, ភាគទី ៣ ពីអក្សរ ប ដល់ ឡ ។ ការបំបែកជា ៣ ភាគ ដូច្នេះ ដើម្បីចៀសវាងកុំអោយសៀវភៅនេះ មានទំហំក្រាស់ពេកផង ឱ្យល្មមដល់កម្លាំងធនធាននៃអ្នកឧបត្ថម្ភក្នុងការបោះពុម្ពផង ទាំងធូរស្រាលដល់សិក្ខាកាមកុលបុត្រ អាចដាក់យកមកទុកមើលជាសម្បត្តិផ្ទាល់ខ្លួនបានផង ។

បទានុក្រមធម្មបទដែលខ្ញុំរៀបរៀងនេះ គឺបាលីក្នុងគម្ពីរធម្មបទ វៀរលែងតែបទអាខ្យាតកិរិយា និង បទអព្យយស័ព្ទចេញ, ឯបទនាមនាមសុទ្ធតែប្រកបដោយវិភត្តិនាមទាំងអស់ ដូចអាចរិយស័ព្ទ ដែលប្រកបដោយវិភត្តិនាមៈថាជា « អាចរិយោ, អាចរិយំ, អាចរិយេហិ » ជាដើម ខ្ញុំរៀបរៀងកាត់វិភត្តិចេញឱ្យនៅត្រឹមតែ « អាចរិយ » ប៉ុណ្ណោះ ហើយប្រាប់លិង្គ, ធាតុ, បច្ច័យ, ភេទ, ប្រែស័ព្ទ និងមានចងវិគ្គហៈខ្លះ ដោយអនេ្លើ ។

ក្នុងឱកាសដែលកំពុងរៀបរៀងសៀវភៅនេះ ខ្ញុំបានយកអដ្ឋកថា និងយោជនាទីការ, ពោដនាអភិធានប្បទីបិកា, អភិធានប្បទីបិកា-សូចិ និងធាតុប្បទីបិកា ជាដើម មកជាពិន្ទុផងដែរ ។

វេលាដែលខ្ញុំរៀបរៀងចប់ហើយ បាននាំសៀវភៅនេះទៅប្រគេនសម្តេចព្រះមហា សុ មេ ធា ធិ ប តី តវង្សនាយកគណៈមហានិកាយ ជ. ណាត វត្តឧណ្ណាលោម សូមឱ្យជួយពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់ឱ្យ, សម្តេចក៏មានព្រះទ័យពេញព្រះទ័យពិនិត្យបានខ្លះ តែមិនចប់សព្វគ្រប់ទេ ដោយខណៈនោះ សម្តេចកំពុងមានកិច្ចការរវល់ច្រើន ។ [illegible] ខ្ញុំ [illegible] សៀវភៅនេះ [illegible] ហើយ [illegible]

ប្រគេនទៅព្រះទេពសត្ថា ស្វរ - បាយ, ព្រះមហាឧត្តមវិជ្ជា ប៉ាង - ខាត់ ព្រះគ្រូមុនីសោភ័ណ សេខ - ទាង សុំឱ្យលោកជួយពិនិត្យ ។ លោកទាំង ៣ អង្គនេះ ក៏មានសេចក្តីខ្នះខ្នែង ជួយពិនិត្យខ្លះដែរ ។ ខ្ញុំមានអំណរគុណដ៏ក្រៃលែងចំពោះព្រះថេរៈទាំង ៣ អង្គនេះ និងអរគុណព្រះមហា ម៉ុ.សាយ ដែលជួយសរសេរចម្លងចេញពីសំណៅរបស់ខ្ញុំមកជាអក្សរផ្ចង់ ជាបដល់ចប់ផែមទៀត ។

បទានុក្រមធម្មបទនេះ ទើបនឹងកើតមានឡើងជាដំបូងបំផុតក្នុងកម្ពុជរដ្ឋ, ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ឃឹមថា « ចំណេរកាលតទៅអនាគតខាងមុខ, ដោយកម្លាំងព្យាយាម និងការខ្នះខ្នែងអិរកឬសស័ព្ទនីមួយៗ ក្នុងគម្ពីរធម្មបទរបស់ពួកវេយ្យាករណបណ្ឌិតជាន់ក្រោយ បទានុក្រមធម្មបទនេះ មុខជានឹងបានកើនចំរើនមេពាក្យបន្ថែមចូលមកទៀត ក្រែងនៅមានសល់ខ្លះដែលខ្ញុំដកស្រង់មករៀបរៀងមិនអស់ ព្រមទាំងជួយកែតម្រូវឱ្យមានរបៀប រៀបរយដ៏ត្រឹមត្រូវវិសេសវិសាលជាងនេះឡើងទៀតពុំខាន » ។

ទីបំផុតនៃអារម្ភកថានេះ, ខ្ញុំសូមឧទ្ទិសកុសលដែលកើតអំពីកម្លាំងនៃការព្យាយាមរៀបរៀងសៀវភៅនេះ ជូនចំពោះបុព្វការីទាំងឡាយមានមាតាបិតាជាដើម ដោយអានុភាពនៃកុសលនេះ សូមឱ្យអស់លោកជាបុព្វការីទាំងអម្បាលនោះ បានសំរេចឥដ្ឋមនុញ្ញផលគ្រប់ប្រការ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាត ! សូមឱ្យប្រជាជនក្នុងកម្ពុជរដ្ឋទាំងមូល បានចំរើនលូតលាស់ដុះដាលដោយវិជ្ជានិងវិបុលសុខគ្រប់ប្រការ កុំបីឃ្លាតក្លាយទៅជាប្រការដទៃឡើយ !

បទានុក្រមធម្មបទនេះ ខ្ញុំបានប្រគល់ឱ្យឧបាសក ប៉ោ-ហ៊ត់ ចាត់ការបោះពុម្ពផ្សាយលើកទី ១ ។

វត្តឧណ្ណាលោម, ថ្ងៃអង្គារ ១០ រោច ខែមិគសិរ ឆ្នាំខាល ទោស័ក

ព.ស ២៤៨៣ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ៨ ខែសីហា គ.ស ១៩៤០

ព្រះគ្រូសិរីសោភ័ណ **គឹម - គុរ**

អក្សរសង្ខេប

ប្រើក្នុងបទានុក្រមនេះ

វិ.ស.អ.	គឺ	វិសេសន . សព្វនាម . អនិយម
អ.ស.	.	អព្យយ . សព្វនាម
កិ.វិ.	.	កិរិយាវិសេសនៈ
ប.សំ.	.	បកតិសំខ្យា
បូ.សំ.	.	បូរណសំខ្យា
បុំ.	.	បុំលិង្គ
ឥ.	.	ឥត្ថីលិង្គ
នបុំ.	.	នបុំសកលិង្គ
គុ.	.	គុណ ឬ គុណនាម
កិ.	.	កិរិយា ឬ កិរិយាស័ព្ទ
អ.	.	អព្យយកិរិយា ឬ អព្យយស័ព្ទ
វិ.ស.និ.	.	វិសេសន .សព្វនាម.និយម
និ.	.	និបាត
កា.ស.	.	កាលសត្តមី
ឥ.អា.	.	ឥ . អាគម
ហ.អា.	.	ហ . អាគម
ស.អា.	.	ស . អាគម
អា.ឥ.	.	អា . ឥត្ថីលិង្គ
ក.ស.	.	ក . សកត្ថ
អា.និ.	.	អាលបននិបាត

សិ.វិ.	គឺ	សិ. វិភត្តិនាម
តិ.វ.	.	តិ.វត្តមានា
តុ.ប.	.	តុ.បញ្ចមី
ឯយ្យ.ស.	.	ឯយ្យ.សត្តមី
អ.បរោ	.	អ.បរោក្ខា
អា.ហី.	.	អា.ហីយត្តនី
ឦ.អជ្ជ.	.	ឦ.អជ្ជត្តនី
ស្សតិ.ភ.	.	ស្សតិ.ភវិស្សន្តិ
ស្សា.កា.	.	ស្សា.កាលាតិបត្តិ
និ.អា.	.	និគ្គហិត.អាគម
វិ.	.	វិគ្គហៈ
សំ.ស.	.	សំខ្យាសព្ទនាម
ឧ.ស	.	ឧបសគ្គ
យ.អភិ.	.	យោជនាអភិធម្មត្ថវិភាវិនី
អ.សុ.	.	អដ្ឋកថាសុត្តន្តបិដក
ដី.វិ.	.	ដីកាវិសុទ្ធិមគ្គ
ស.និ.	.	ស.និបាត
អ.និ.	.	អ.និបាត
អ.វិ.	.	អដ្ឋកថាវិន័យ
ណិក.ស.	.	ណិក.សកត្ត
អ.ត.	.	អញ្ញយតទ្ធិត
អស.ន.	.	អសាធារណនាម
ត្ត.ហិ.	.	ត្ត.ហិយត្តនិ
អភិ.សុ.	.	អភិធានប្បទីបិកា.សុចិ
យ.វិ.	.	យោជនាវិន័យ

គ្រឿងសម្គាល់

< នេះសម្គាល់ថា « *មកពី* » ឬ « *កើតមកពី* » ;

> នេះសម្គាល់ថា « *ទៅជា* » ឬ « *កើតទៅជា* » ;

\+ នេះសម្គាល់ថា « *និង* » ឬ «*ហើយ និង* » ; ដូចជា *រដ្ឋាភិបាល <រដ្ឋ + អភិបាល* (មើលថា *រដ្ឋាភិបាល* មកពី *រដ្ឋ និង អភិបាល*), *រដ្ឋ + អភិបាល > រដ្ឋាភិបាល* (មើលថា *រដ្ឋ និង អភិបាល ទៅជា រដ្ឋាភិបាល*) ជាដើម ។

វណ្ណយុត្តិក្រៅពីនេះ មិនបានលើកយកមកពន្យល់ទីនេះទេ ព្រោះធ្លាប់ប្រើថ្មីកមកហើយ ។

អកណ្ហនេត្ត គុ. [អកណ្ហ+នេត្ត] អ្នកមាននេត្រមានពណ៌ខ្មៅមិនមាន, អ្នកមាននេត្រមិនខ្មៅ, ព្រះរាជាមាននេត្រមិនខ្មៅ ; វិ. **អកណ្ហំ នេត្តំ យស្ស សោ > អកណ្ហនេត្តោ** ។ **នេត្ត** < នី + ត = អវយវៈតែងនាំទៅ (ភ្នែក) ; វិ. **នេតីតិ > នេត្តំ** ។

អកតញ្ញូ គុ. [ន>អ+កត+ញា+រូ] អ្នកមិនដឹងនូវឧបការៈដែលអ្នកដទៃធ្វើហើយ; វិ. **ន កតំ ឧបការំ ជានាតីតិ > អកតញ្ញូ** ។ អកត + ញា + រូ = អ្នកដឹងនូវព្រះនិព្វាន ដែលបច្ច័យមិនធ្វើហើយ, វិ. **អកតំ និព្វានំ ជានាតីតិ>អកតញ្ញូ** ។

អកត គុ. [ន+ករ+ត] គឺ...មិនធ្វើហើយ, វិ. **ន ករិយិត្ថាតិ>អ-កតោ, -តា, -តំ** ។ -ត្ត នបុំ. ភាវៈនៃ...ជា ...គឺ...មិនធ្វើហើយ -បត្តារ បុំ. ពួកដែល...មិនធ្វើហើយ ។ -បាបកម្ម គុ. អ្នកមានបាបកម្មមិនធ្វើហើយ, អ្នកមានអំពើអាក្រក់មិនធ្វើហើយ, វិ. **បាបំ កម្មំ > បាបកម្មំ, អកតំ បាបកម្មំ យេន សោ > អកត-បាបកម្មោ** ។ -ភាវ បុំ. ភាវៈនៃ... ជា... គឺ... មិនធ្វើហើយ ។ -បុញ្ញ នបុំ. បុណ្យគឺ...មិនធ្វើហើយ, គុ. មានបុណ្យមិនធ្វើហើយ -ល- ។

អកត្តព្វ គុ. [ន+ករ+តព្វ] គឺ...មិនគប្បីធ្វើ; ..មិនត្រូវធ្វើ, ..មិនគួរធ្វើ ។ ..យុត្តក គុ. ដែលគួរគឺ...មិនគប្បីធ្វើ ។ ..កម្ម នបុំ. កម្មគឺ...មិនគប្បីធ្វើ ។ ..រូប គុ. មានសភាពគឺ... មិនគប្បីធ្វើ . ល . ។

អកត្វា អ. [ន+ករ+ត្វា] មិនធ្វើហើយ, កុំធ្វើឡើយ ។

អកត្ត កិ. [អ+ករ+អ+ តូ.អជ្ជ.] បានធ្វើហើយ ។

អកថន នបុំ. [ន+កថ+យុ] កិ.មិនពោល, កិ.មិននិយាយ, វិ. **ន កថយ. កេតិ > អកថនំ** ។

អកថំកថី ពុំ. [ន+កថំ+កថំ+ណី] អ្នកមិនប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនេះថានេះដូចម្ដេចនេះដូចម្ដេច; វិ. **កថមិទំ កថមិទន្តិ ឯចំ នប្បវត្តតីតិ > អកថំកថី** ។ អ្នកមានសេចក្ដីសម្គាល់ថានេះ ដូចម្ដេចនេះដូចម្ដេចមិនមាន; វិ. **កថមិទំ កថមិទន្តិ សញ្ញា > កថំកថី, នត្ថិ កថំកថី ឯតស្សាតិ > អកថំកថី** ។ ន័យខ្លះទៀតថា : **អកថំកថី** < ន + កថំ+ កថ + ណី = អ្នកមិនមានវាចាជាហេតុពោលថានេះដូចម្ដេច ឬដោយប្រការះដូចម្ដេច (មិនមានសេចក្ដីសង្ស័យ); វិ. **កថមិទន្តិ កថេតិ ឯកាយាតិ > កថំកថា, កថំកថា ឯតស្ស អត្ថីតិ > កថំកថី, ន កថំកថី > អកថំកថី** ។ អ.សុ. ។

អកថិត គុ. [ន+កថ+ឥ+ត] គឺ... មិនពោលហើយ, ..មិនប្រាប់ហើយ ។

អកថេតុំ អ. [ន+កថ+អ, អ >ឯ+តុំ] ដើម្បីមិនពោល, កិ.មិនពោល ។

អកថេត្វា អ. [ន+កថ+អ >ឯ+ត្វា] មិនពោលហើយ, មិនប្រាប់ហើយ ។

អកនិដ្ឋ គុ. [ន+ខុទ្ទក>កន+ឥដ្ឋ] មានភាវៈនៃភពតូចដោយវិសេសមិនមាន, មិនមានភាវៈនៃភពតូចដោយវិសេស, វិ. **អយញ្ច ខុទ្ទកោ អយញ្ច ខុទ្ទកោ អយមិមេសំ ចិសេសេន ខុទ្ទកោតិ > កនិដ្ឋោ, កនិដ្ឋស្ស ភាវោ> កនិដ្ឋភាវោ, នត្ថិ ឯតេសំ កនិដ្ឋភាវោតិ > អកនិដ្ឋោ** ។ (ភពឈ្មោះអកនិដ្ឋ, ឋានសុទ្ធាវាសជាន់ទី៥) ។ អ.សុ. ។ ..**ព្រហ្មលោក** ពុំ. ព្រហ្មលោកជាន់អកនិដ្ឋ, ..ឈ្មោះអកនិដ្ឋ ។ . **ភវន** នបុំ. ភពឈ្មោះអកនិដ្ឋ, ឋានជាទីកើតនៃព្រហ្មឈ្មោះអកនិដ្ឋ, (**ភវន** < ភូ + យុ) ។

អកប្បិយ គុ. [ន+កប្ប+ណ្យ+ឥ.អា.] របស់ដែលបុគ្គលមិនគប្បីសម្រេច, ដែលមិនគួរ, មិនសមគួរ, មិនសមរម្យ ។ . **ភណ្ឌ** នបុំ. ភណ្ឌៈ (ទ្រព្យ, របស់) ..ដែលមិនគួរ ។ . **ភោជន** នបុំ. ភោជនមិនគួរ ។ . **ចីវរ** នបុំ. ចីវរមិនសមគួរ ។

អកម្ប គុ. [ន+កម្ប+អ] ដែលមិនញាប់ញ័រ, មិនកម្រើក ។

អកម្បិយ គុ. [ន+កម្ប+ណ្យ+ឥ.អា.] គឺ...មិនគប្បីឱ្យញាប់ញ័រ, ..មិនគប្បីឱ្យកម្រើក ។ ..**ភាវ** ពុំ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកគឺ...មិនគប្បីឱ្យញាប់ញ័របាន ។

អកម្ហ កិ. [អ+ករ+អ+ម្ហ_ឧ.] បានធ្វើហើយ ។

អករណ នបុំ. [ន + ករ + យុ] កិ.មិនធ្វើ (មិនមែនជាអំពើ); វិ. **ន ករយតេតិ > អករណំ** ។ - **កម្ម** នបុំ. កម្មគឺកិ.មិនធ្វើ ។ -**ដ្ឋាន** នបុំ. ទីជាទីមិនធ្វើ, ទីមិនមែនជាទីធ្វើ ។ - **អត្ថ** បុំ. ប្រយោជន៍ដល់កិ.មិនធ្វើ, ត្រូវការដល់កិ.មិនធ្វើ ។

អករម្ហា កិ. [អ+ករ+អ+ម្ហា_អជ្ជ.] បានធ្វើហើយ ។

អករិត្វា អ. [ន+ករ+ឥ_អា+ត្វា] មិនធ្វើហើយ ។

អករិត្ថ កិ. [អ+ករ+ឥ_អា.+ត្ថ_អជ្ជ.] បានធ្វើហើយ ។

អករិស្ស កិ. [អ+ករ+ឥ_អា+ស្សា.កា > ស្ស] នឹងបានធ្វើហើយ ។

អករោន្ត គុ. [ន+ករ+ឱ+អន្ត] កាលមិនធ្វើ ។

អកំសុ កិ. [អ+ករ+អ+ឧំ_អជ្ជ.> អំសុ] បានធ្វើហើយ ។

អកាតុំ អ. [ន+ករ+តុំ] ដើម្បីមិនធ្វើ, កិ.មិនធ្វើ ។

អកាមក បុំ. នបុំ. [ន+កម+ណ្វុ>អក] អ្នកមិនប្រាថ្នា, អ្នកមិនត្រូវការ, អ្នកមិនចង់បាន, វិ. **ន កាមេតីតិ > អកាមកោ** ។ គុ.មានសេចក្តីប្រាថ្នាមិនមាន, មិនមានសេចក្តីត្រូវការ, វិ **នត្ថិ កាមោ ឯតស្សាតិ > អកាមកោ** ។

អការក បុំ, នបុំ. [ន+ករ+ណ្វុ] អ្នកមិនធ្វើ, មិនមែនអ្នកធ្វើ; វិ. **ន ករោតីតិ > អការកោ** ។ - **ភាវ** បុំ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមិនធ្វើ ។

អការណ នបុំ. [ន+ករ+យុ] កិ.មិនធ្វើ ។ គុ. មិនមែនជាហេតុ, មិនមែនជាការណ៍, មិនមានហេតុ ។

អការិយ គុ. [ន+ករ+ណ្យ+ឥ_អា.] (អំពើ) ដែល... មិនគប្បីធ្វើ, វិ. **ន កាតព្វន្តិ > អការិយំ** ។

អការេត្វា អ. [ន+ករ+ណេ+ត្វា] មិនញុំាង... ឱ្យធ្វើហើយ ។

អកាល គុ. [ន + កាល] មិនមែនជាកាល, សម័យមិនមែនជាកាល, វិ. **ន កាលោ> អកាលោ** ។ បុំ. កាលមិនគួរ, វិ.**អយុត្តោ កាលោ> អកាលោ** ។ - **វក្កុក្កដជាតក** នបុំ. ជាតកគឺបណ្ឌិតកំណត់ហើយដោយមាន់រងាវក្នុងសម័យមិនមែនជាកាល ឬក្នុងកាលមិនគួរ ។

អកាសិ កិ. [អ+ករ+អ+ញ្ញ_អជ្ជ.+ស_អា.] បានធ្វើហើយ ។

អកិច្ច គុ. [ន+ករ+រិច្ច] (អំពើ) ដែល...មិនគប្បីធ្វើ, (មិនមែនជាកិច្ច); វិ. **ន កត្តព្វន្តិ> អកិច្ចំ** ។ នបុំ. កិច្ចមិនគួរ, វិ. **អយុត្តំ កិច្ចំ >អ. កិច្ចំ** ។

អកិច្ឆ គុ. [ន+កិរ+ច្ឆ] ធម្មជាតិមិនលោះបង់នូវសុខ, (មិនលំបាក, មិនក្រ, មិនត្រដាបត្រដួស); វិ. **កិរតិ សុខន្តិ>កិច្ឆំ, ន កិច្ឆំ>អកិច្ឆំ** ។

អកិញ្ចន គុ. [ន+កិច្ច>កិញ្ច+យុ] មានកិលេសជាតជាគ្រឿងកង្វល់មិនមាន, ពិលោះកិលេសជាតជាគ្រឿងកង្វល់; វិ. **កិញ្ចតិ ឯតេនាតិ >**

កិញ្ចនំ, នត្ថិ កិញ្ចនំ ឯតស្សាតិ> អកិញ្ចនោ ។ មានសេចក្ដីកង្វល់មិនមាន, មិនមានសេចក្ដីកង្វល់; វិ. **កិញ្ចយតេតិ > កិញ្ចនំ, នត្ថិ កិញ្ចនំ ឯតស្សាតិ> អកិញ្ចនោ** ។

អកិត្តិ ឥ. [ន+កិត្តិ] មិនមែនវាចាជាគ្រឿងសរសើរ ឬ មិនមានវាចាជាគ្រឿងសរសើរ (សេចក្ដីតិះដៀល, ជំនៀល); វិ. **កិត្តេតិ ឯតាយាតិ> កិត្តិ, ន កិត្តិ> អកិត្តិ, នត្ថិ កិត្តិ ឯតស្សាតិ វា > អកិត្តិ** ។ កិត្តិ < កិត+តិ ។

អកិរិយវាទ គុ. [ន+កិរិយ+វាទ] អ្នកមានវាទៈថាកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ មិនមែនឈ្មោះថាគឺបុគ្គលធ្វើ; វិ. **ន កតំ កម្មំ ករិយតីតិ វាទោ អស្សាតិ > អកិរិយវាទោ** ។

អកិលមថ នបុំ. [ន+កិលម+ថុ] កិ.មិនលំបាក, សេចក្ដីមិនលំបាក, ការមិនហឿយហត់; វិ. **ន កិលមយតេតិ >អកិលមថំ** ។ . ភាវ នបុំ. ភាវៈនៃកិ.មិនលំបាក... ។

អកិលន្ត គុ. [ន+កិលម+ត>ន្ត] មិនលំបាកហើយ, មិនហឿយហត់ហើយ ។

អកិលមេត្វា អ. [ន+កិលម+ណេ+ត្វា] មិនលំបាកហើយ, មិនញ៉ាំង...ឱ្យលំបាកហើយ ។

អកុដិល គុ. [ន+កុដិល] ដែលមិនវៀច, មិនកោង ។ . តា ឥ. ភាវៈនៃ...ជា...មិនវៀច ។

អកុទ្ធ គុ. [ន+កុធ+ត>ទ្ធ] គឺ... មិនក្រោធហើយ, . មិនខឹងហើយ ។ . មានស គុ. មានចិត្តមិនក្រោធហើយ, មានឆន្ទៈមានក្នុងចិត្តមិនក្រោធហើយ, វិ. **អកុទ្ធំ មានសំ យេន សោ> អកុទ្ធមានសោ** ។

អកុប្បដ្ឋាន នបុំ. [អកុប្ប+ឋាន] ទីមិនកំរើក ។

អកុព្វតោ គុ. [ន+ករ+ឱ+អន្ត+ស.វិ.] កាលមិនធ្វើ ។

អកុសល ន. [ន+កុសល] អកុសល ។ គុ. មិនមែនជាកុសល, មិនប្រសប់, មិនឈ្លាស, មិនវាងវៃ ។ . កម្ម នបុំ. កម្ម ឬ អំពើជាអកុសល ។ . កម្មបថ បុំ. គន្លង ឬផ្លូវនៃកម្មជាអកុសល ។ . កម្មសង្ខាត គុ. គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាកម្មជាអកុសល, គឺបណ្ឌិតពោលថាកម្មជាអកុសល, ពោលគឺកម្មជាអកុសល ។ . កិរិយា ឥ. កិ.ធ្វើនូវកម្មជាអកុសល ។ . ចិត្តុប្បាទ បុំ. កិ.ញ៉ាំងចិត្តជាអកុសលឱ្យកើតឡើង, កិ.កើតឡើងនៃចិត្តជាអកុសល ។ . ចេតនា ឥ. ចេតនាជាអកុសល, ចេតនាប្រកបហើយដោយអកុសល, វិ. **អកុសលេន យុត្តា ចេតនា > អកុសលចេតនា** ។ . ធម្ម បុំ. ធម៌ជាអកុសល, ធម៌ប្រកបហើយដោយកម្មជាអកុសល ។ . មល នបុំ. មន្ទិលគឺអកុសល ។ . លាភ បុំ. កិ.បាននូវកម្មជាអកុសល ។ . វិតក្ក បុំ. សេចក្ដីត្រិះរិះជាអកុសល ឬក្នុងកម្មជាអកុសល ។ . វិថិ

ឥ. វិថីនៃចិត្តជាអកុសល, ផ្លូវនៃចិត្តជាអកុសល ។ - មូល នបុំ. មូលគល់នៃអកុសល .ល. ។

អកុសីត គុ. [ន+កុ+សទ>សីទ+អ, ផ្លាស់ទ>ត] អ្នកមិនលិចចុះដោយអាការខ្ជិលបណ្ដែតបណ្ដោយ (មិនខ្ជិលច្រអូស); វិ. ន កុច្ឆិតេន អាការេន សីទតីតិ > អកុសីតោ ។ - តា ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស ។

អកោធន គុ. [ន+កុធ+យុ] អ្នកមិនមានសេចក្តីក្រោធ; វិ. កុជ្ឈិយតេតិ >កោធនំ , នត្ថិ កោធនំ ឯតស្សាតិ>អកោធនោ ។ នបុំ. សេចក្តីមិនក្រោធ ។

អកោធ បុំ. [ន+កុធ+ណ] សេចក្តីមិនក្រោធ, គឺ.មិនខឹង; វិ. អកោធនំ > អកោធោ ។ អ្នកមិនមានសេចក្តីក្រោធ, វិ. នត្ថិ កោធោ ឯតស្សាតិ > អកោធោ ។ គុ.មិនមាននៃសេចក្តីក្រោធ, វិ. កោធស្ស អភាវោ > អកោធំ ។

អកោបេត្វា អ. [ន+កុប+ណេ+ត្វា] មិនញាំង...ឲ្យកំរើកហើយ ។

អកោបេន្ត គុ. [ន+កុប+ណេ+អន្ត] កាលមិនញាំង...ឲ្យកំរើក ។

អកក្កស គុ. [ន+កក្កស] អ្នកមិនធ្វើនូវអំពើអគ្រោក (មិនអាក្រក់, មិនទ្រគោះពោះពោក); វិ. ន កិច្ឆំ ករោតីតិ>អកក្កសោ ។ កក្កស < កិច្ឆ+ករ+អស ។

អក្កន្ត គុ. [អា>អ+កម+ត>ន្ត] ជាន់ហើយ, ដែល...ជាន់ហើយ ។ -អល្លចម្ម នបុំ. ស្បែកស្រស់ដែល... ជាន់ហើយ ។ - កាល បុំ. កាលនៃ...គឺ...ជាន់ហើយ ។ - អក្កន្តកាល បុំ. កាលនៃ...គឺ...ជាន់ហើយៗ ។ - ដ្ឋាន នបុំ. ទីនៃ...គឺ... ជាន់ហើយ ។ - មត្ត គុ. គ្រាន់តែគឺ...ជាន់ហើយ ។ - សាខា ឥ. មែកគឺ...ជាន់ហើយ ។

អក្កមតិ កិ. [អា+កម+អ+តិ.វ.] ជាន់ ។

អក្កមន្តុ កិ. [អា+កម+អ+អន្តុ.ប.] ចូរជាន់ ។

អក្កមន្ត គុ. [អា+កម+អន្ត] កាលជាន់, កំពុងជាន់ ។

អក្កមិ កិ. [អា+កម+អ+ឦ.អជ្ជ.>ឥ] ជាន់ហើយ ។

អក្កមិត្វា អ. [អា+កម+ឥ.អា+ត្វា] ជាន់ហើយ ។

អក្កុជ្ឈិត្វា អ. [ន+កុធ+យ+ឥ.អា+ត្វា] មិនក្រោធហើយ, មិនខឹងហើយ ។

អក្កុដ្ឋ គុ. [អា+កុស+ត>ដ្ឋ] ជេរហើយ, ដែល...ជេរហើយ ។

អក្កោច្ឆិ កិ. [អ+កុស+អ+ឦ.អជ្ជ.>ឆិ] បានជេរហើយ ។

អក្កោសក បុំ. [អា+កុស+ណ្វុ] អ្នកជេរ; វិ. អក្កោសតីតិ > អក្កោសកោ ។ - បរិភាសក បុំ. អ្នកជេរនិងអ្នកប្រទេច ។ - ភារទ្វាជ អស.ន ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះភារទ្វាជៈអ្នកជេរ, ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះអក្កោសកភារទ្វាជៈ ។

អក្កោសន នបុំ. [អា+កុស+យុ] កិ.ជេរ; វិ. **អក្កោសយតេតិ** > **អក្កោសនំ** ។ . **បច្ចក្កោសនប្បហរណប្បដិប្បហរណាទិ** គុ. មានកិ.ជេរនិងកិ.ជេរតប និងកិ.ប្រហារនិងកិ.ប្រហារតបជាដើម, មានកិ.ជេរតបនូវកិ.ជេរ និងកិ.ប្រហារតបនូវកិ.ប្រហារពាះដើម ។ . **សទ្ទ** បុំ. សំឡេង ឬ សូរនៃកិ.ជេរ, សំឡេងជាគ្រឿងជេរ ។

អក្កោសន្តិ កិ. [អា+កុស+អ+អន្តិ.វ.] ជេរ ។

អក្កោសន្ត គុ. [អា+កុស+អន្ត] កាលជេរ, កំពុងជេរ ។

អក្កោស បុំ. [អា+កុស+ណ] កិ.ជេរ, ជាគ្រឿងជេរ ។ . **អាទិវត្ថុ** នបុំ. មានកិ.ជេរជាដើមជាវត្ថុ ។ . **វត្ថុ** នបុំ. វត្ថុជាគ្រឿងជេរ ។

អក្កោសិ កិ. [អា+កុស+អ+ឦ.អជ្ជ.] ជេរហើយ ។

អក្កោសិតព្វ គុ. [អា+កុស+ឥ.អា.+តព្វ] គឺ...គប្បីជេរ ។

អក្កោសិតុំ អ. [អា+កុស+ឥ.អា.+តុំ] ដើម្បីជេរ ។

អក្កោសិត្វា អ. [អា+កុស+ឥ.អា.+ត្វា] ជេរហើយ ។

អក្កោសីសុ កិ. [អា+កុស+អ+ឧំ.អជ្ជ.>ឥសុ] ជេរហើយ ។

អក្ខ បុំ. ភ្នៅ, ដងកាំបិត ។ . **អគ្គនេមិវដ្ដិ** ឥ. ចុងនៃភ្នៅនិងកណ្ដាប់ ឬ រង្វង់នៃកង់ ។ . **ភញ្ជនវណប្បដិច្ឆាទនបុគ្គមំស្ទូបមាវសេ** បុំ.

អំណាចនៃសេចក្ដីប្រៀបដោយប្រេង(១) សំរាប់លាបនូវភ្នៅ និងសំពត់សំរាប់គ្របនូវដំបៅនិងសាច់នៃកូន ។

អក្ខន្តិ ឥ. [ន+ខម+តិ] សេចក្ដីមិនអត់ធន់, មិនមានសេចក្ដីអត់ធន់; វិ. **អក្ខមនំ > អក្ខន្តិ, នត្ថិ ខន្តិ ឯតស្សាតិ > អក្ខន្តិ** ។

អក្ខរ បុំ., នបុំ. [ន+ខិ+អរ] វណ្ណៈមិនដល់នូវកិ.អស់ទៅ ឬវណ្ណៈមិនរឹង (អក្សរ); វិ. **ន ខីយន្តិ ខយំ ន បាបុណន្តីតិ > អក្ខរា, ន ខរន្តីតិ វា > អក្ខរា** ។ . **បិណ្ឌ** បុំ. កិ.ប្រមូលនៃអក្សរ, ពួកនៃអក្សរ ។ . **សមយ** បុំ. លទ្ធិជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តទៅព្រមនៃអក្សរ, លទ្ធិនៃអក្សរ ។

អក្ខាត គុ. [អា+ខា+ត] គឺ...ពោលហើយ, -ប្រាប់ហើយ ។

អក្ខាយតិ កិ. [អា+ខា+យ+តិ.វ.] គឺ...ពោល, ប្រាកដ ។

អក្ខាហិ កិ. [អា+ខា+អ+ហិ.ប.] ចូរប្រាប់, ចូរពោល ។

អក្ខិ នបុំ. [ឥក្ខ>អក្ខ+ឥ] ធម្មជាតសម្រាប់ឃើញនៃជន (ភ្នែក); វិ. **ឥក្ខតិ បស្សតិ ឯតេនាតិ > អក្ខិ** ។ . **កាណ** បុំ. កិ.ខ្វាក់នៃភ្នែក ។ . **កោដិ** ឥ. ចុងនៃភ្នែក, ទីបំផុតនៃភ្នែក (កន្ទុយនៃភ្នែក) ។ . **រោគ** បុំ. រោគក្នុងភ្នែក, រោគដែលកើតក្នុងភ្នែក ។ . **វិនាស** បុំ. សេចក្ដីវិនាសនៃភ្នែក, ការខូចនៃភ្នែក ។

(១) ប្រេង គឺពោះ ។

អក្ខេម គុ. [ន+ខេម] ដែលមិនក្សេម, មិនមានសេចក្ដីក្សេម; វិ. **នត្ថិ ខេមំ ឯតស្សាតិ > អក្ខេមំ** ។

អខណ្ឌ គុ. [ន+ខណ្ឌ] មិនដាច់ ។ ‑**ផុល្ល** គុ. មិនដាច់និងមិនធ្លាយ, មិនដាច់និងមិនផុលរោស់ ។

អខមាបេន្ត គុ. [ន+ខម+ណាបេ+អន្ត] កាលមិនញ៉ាំង...ឱ្យអត់, ‑មិនឱ្យអត់ទោស ។

អខមាបេត្វា អ. [ន+ខម+ណាបេ+ត្វា] មិនញ៉ាំង...ឱ្យអត់ហើយ, មិនឱ្យអត់ទោសហើយ ។

អខីណាសវ គុ. [ន+ខីណាសវ] មានអាសវៈមិនទាន់អស់ហើយ; វិ. **អខីណា អាសវា យស្ស សោ > អខីណាសវោ** ។ មិនមែនជាព្រះខីណាស្រព; វិ. **ន ខីណាសវោ>អខីណាសវោ** ។

អខេបិត គុ. [ន+ខិប+ណេ_អា.+ត] គឺ...មិនញ៉ាំងឱ្យអស់ហើយ, ‑មិនឱ្យបោះទៅហើយ ។ ‑**ត្ត** នពុំ. ភាវៈនៃ...ជា...គឺ...មិនឱ្យអស់ទៅហើយ ។

អគណេត្វា អ. [ន+គណ+អ>ឯ+ត្វា] មិនរាប់ហើយ, មិនអើពើហើយ ។

អគត គុ. [ន+គម+ត] មិនទៅហើយ, មិនដល់ហើយ ។ ‑**ការណ** នពុំ. ហេតុនៃ...មិនទៅហើយ ។ ‑**ទិសសង្ខាត** គុ. ដែលបណ្ឌិតពោលថាទិសគឺ...មិនដែលទៅហើយ ។ ‑**បុព្វ** គុ.ដែលមិនធ្លាប់ទៅហើយ ។ ‑**បុព្វត្ត** នពុំ. ភាវៈនៃ...ជា...គឺ...មិនធ្លាប់ទៅហើយ ។

អគតិ ឥ. [ន+គម+តិ] កិ.មិនទៅ, កិ.មិនលុះ, កិ.មិនលំអៀង; វិ. **អគមនំ > អគតិ** ។ ‑**គមន** នពុំ. កិ.ដល់នូវអគតិ, កិ.លុះនូវគតិមិនគួរ ។

អគន្តុកាម គុ. [អគន្តុំ + កាម ឬ ន+គន្តុកាម] ចង់ដើម្បីមិនទៅ, មិនចង់ដើម្បីទៅ, មានប្រាថ្នាដើម្បីមិនទៅ (មិនត្រូវការទៅ) ។

អគន្ធក គុ. [ន+គន្ធ+ក] មានក្លិនមិនមាន, មិនមានក្លិន, ឥតក្លិន; វិ. **នត្ថិ គន្ធោ អស្សាតិ > អគន្ធកំ** ។

អគមន នពុំ. [ន+គម+យុ] កិ.មិនទៅ ។ ‑**ធម្ម** គុ. មានកិ.មិនទៅជាធម្មតា ។ ‑**ភាវ** បុំ. ភាវៈនៃកិ.មិនទៅ ។ ‑**សីល** គុ. មានកិ.មិនទៅជាប្រក្រតី; វិ. **អគមនំ សីលមស្សាតិ >អគមនសីលោ** ។

អគារវ នពុំ. [ន+គិរ+ឧ.ឥ>អ, គម+ឧ, ឧ>វ, គរ+ឧ] សេចក្ដីមិនធ្ងន់, សេចក្ដីមិនធ្ងន់ចិត្ត, (សេចក្ដីមិនចង្អៀតចង្អល់) សេចក្ដីមិនគោរព ។

អគយ្ហុបគ គុ.[ន+គយ្ហ+ឧប+គម+ក្វិ ឬអគយ្ហ+ឧប+គម+ក្វិ] ធម្មជាតិបុគ្គលមិនគប្បីចូលទៅជិតចាប់យកបាន; វិ. **ន គយ្ហំ ឧបគន្តុញ្ញាតិ > អគយ្ហុបគា** ។ ធម្មជាតិបុគ្គលចូលទៅជិតដល់នូវកិ.ចាប់យកមិនបាន; វិ. **អគយ្ហំ ឧបគមិយតេតិ>អគយ្ហុបគា** ។ ធម្មជាតចូលទៅជិតដល់នូវកិ.ចាប់យកមិនបាន; វិ. **អគយ្ហំ ឧបគច្ឆតីតិ > អគយ្ហុបគា** ។

អគ្ឃាហណោ ពុំ. [ន+គឃ+ពុ] កិ.មិនភាន់, សេចក្តីមិនប្រកាន់ ។ គុ. មានធមិជាគ្រឿងមិនប្រកាន់, មិនមានសេចក្តីព្រកាន់ ។

អគារវ គុ. [ន+គារវ] មានភាវៈនៃសេចក្តីគោរពមិនមាន, មិនមានភាវៈនៃសេចក្តីគោរព; វិ. **គរុស្ស ភាវោ> គារវោ, នត្ថិ គារវោ អស្សាតិ > អគារវោ, ន វា គារវោ យស្ស សោ> អគារវោ** ។ . **ភូត** គុ. ដែលមិនមានភាវៈនៃសេចក្តីគោរពកើតហើយ ។

អគារ ពុំ., នពុំ. ផ្ទះ, រោង ។ . **មជ្ឈ** នពុំ. កណ្តាលនៃផ្ទះ ។

អគារិយ គុ. [អគារ+ឥយ] (កម្ម) ជាប្រយោជន៍ដល់ផ្ទះ; វិ. **អគារស្ស ហិតំ > អគារិយំ** ។ . **ភូត** គុ. ដែលមានកម្មជាប្រយោជន៍ដល់ផ្ទះកើតហើយ ។

អគុណ ពុំ. [ន+គុណ] សភាវៈមិនមែនជាគុណ (ទោស); វិ. **ន គុណោ > អគុណោ** ។

អគោចរ ពុំ. [ន+គោចរ] ទីមិនមែនជាគោចរ, ទីមិនគួរត្រេចទៅដូចជាគោ, មិនមែនជាអារម្មណ៍ ។

អគ្គ គុ. [អជ>អគ+គ ប្ចត] ធម្មជាតដល់នូវភាពដ៏ប្រសើរ, (ប្រសើរ, លើស, កំពូល, ថ្លោង, ខ្ពង់ខ្ពស់, ទីបំផុត, ជាទីបំផុត, ចុង, ជាដើម, ទំណែក, អារម្មណ៍); វិ. **អជតិ គច្ឆតិ សេដ្ឋភាវន្តិ>អគ្គំ** ។

. **អគ្គ** គុ. កំពូលជាទីបំផុត, ចុងនៃកំពូល ។ . **ដ្ឋាន** នពុំ. ទីដ៏លើស, ដំណែងដ៏លើស ។ . **នង្គុដ្ឋ** នពុំ. កន្ទុយជាទីបំផុត, ចុងនៃកន្ទុយ ។ . **ទក្ខិណេយ្យភាវ** ពុំ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកគួរនូវទក្ខិណាដ៏លើស, ភាវៈនៃ...ជាអ្នកគួរនូវទានសម្បត្តិជាគ្រឿងចំរើនដ៏លើស, ភាវៈនៃ...ជាទក្ខិណេយ្យបុគ្គលអ្នកប្រសើរ ។ . **ទណ្ឌក** នពុំ. ដងជាទីបំផុត, ចុងនៃដង ។ . **ទាន** នពុំ. ទានដ៏លើស ។ . **ធម្ម** ពុំ. ធម៌ដ៏លើស ។ . **បណ្ឌិត** ពុំ. បណ្ឌិតអ្នកខ្ពង់ខ្ពស់ ។ . **បាទ** ពុំ. ទីបំផុតនៃជើង, ចុងនៃជើង ។ . **បិណ្ឌ** ពុំ. បិណ្ឌៈដ៏ថ្លោង, ដុំបាយដ៏ថ្លោង ។ . **បុប្ផ** នពុំ. ផ្កាដ៏លើស ។ . **ភត្ត** នពុំ. ភត្តដ៏ថ្លោង ។ . **មហេសិដ្ឋាន** នពុំ. ទីនៃមហេសីដ៏លើស ។ . **យាគុ** ឥ. បបរដ៏លើស ។ . **រស** ពុំ. រសដ៏លើស ។ . **រាជ** ពុំ. ព្រះពុទ្ធជាស្តេចប្រសើរ, ស្តេចប្រសើរ ។ . **សស្សទាន** នពុំ. កិ.ឱ្យនូវសំទូងដ៏លើស ។ . **សាវក** ពុំ. សាវ័កអ្នកលើស ។ . **សាវិកា** ឥ. សាវិកាអ្នកលើស ។ . **សេដ្ឋី** ពុំ. សេដ្ឋីអ្នកលើស . ល . ។

អគ្គិ ពុំ. [អគ្គ+ឥ] សភាវៈដល់នូវកិ.កោងកាច (ភ្លើង); វិ. **អគ្គតិ កុដិលំ គច្ឆតីតិ > អគ្គិ** ។ . **ឱភាស** ពុំ. ពន្លឺនៃភ្លើង, រស្មីជាគ្រឿងភ្លឺនៃភ្លើង ។ . **ក្ខន្ធ** ពុំ. គំនរនៃភ្លើង ។ . **ជាលា** ឥ. អណ្តាតនៃភ្លើង ។ . **ទឌ្ឍ** គុ. ដែលភ្លើងឆេះហើយ ។ . **បរិចរណដ្ឋាន** នពុំ. ទីជាទីបំរើនូវភ្លើង ។ . **បរិចរិយា** ឥ. កិ.បំព

នូវភ្លើង ។ - **វណ្ណ** គុ. មានពណ៌ដូចជាពណ៌នៃភ្លើង, មានពណ៌ដូចជាភ្លើង ។ - **សាលា** ឥ. រោងនៃភ្លើង ។ - **សិខូបម** គុ. មានឧបមាដោយអណ្តាតនៃភ្លើង ។ - **ហុត្ត** គុ. ភ្លើងដែល...បូជា, កិ.បូជានូវភ្លើង (ហុត្ត<ហុ+ត>ត្ត) ។

អគ្ឃតិ កិ. [អគ្ឃ+អ+តិ.វ.] ថ្លៃ, ដល់ថ្លៃ, គួរថ្លៃ, ។

អគ្ឃ គុ. [អគ្ឃ+អ] ថ្លៃ, កាត់ថ្លៃ, ដំឡៃ ។ នបុំ. ការបូជា, កិ.បូជា; វិ. **អគ្ឃនំ បូជនំ > អគ្ឃំ** ។

អគ្ឃិយ នបុំ. [អគ្ឃ+ឥយ] កិ.បូជា, គ្រឿងបូជា; វិ. **អគ្ឃនំ បូជនំ > អគ្ឃិយំ** ។

អគ្ឃាបេសិ កិ. [អគ្ឃ+ណាបេ+ឦ.អជ្ជ.(១)+ស.អា.] ញុំាង...ឱ្យកាត់ថ្លៃហើយ ។

អឃាតយំ គុ.[ន+ហន(២)+ណយ+អន្ត+សិ.វិ, ផ្លាស់សិ.វិ. ទីង ន្ត ជាអំ] កាលមិនញុំាង... ឱ្យសម្លាប់ ឬឱ្យបៀតបៀន ។

អង្ក បុំ. [អង្ក+អ] គ្រឿងដែលគេសម្រាប់កំណត់, សម្រាប់សម្គាល់ (ចង្កេះ, ភ្លៅ, ផ្នូក, ទំព័រ); វិ. **អង្កិយតេ លក្ខិយតេ អនេនាតិ > អង្កោ** ។

អង្កុរ បុំ. [អង្ក+ឧរ] សភាវៈដែលគេកំណត់ ឬចំណាំ (ពន្លក, បណ្តូល); វិ. **អង្កិយតិ លក្ខិយតីតិ > អង្កុរោ** ។ - **ទេវបុត្ត** បុំ. រឿង

(១) ឦ.អជ្ជ.>ឥ ។ (២) ហន>ឃាត ។

នៃទេវបុត្រឈ្មោះអង្កុរៈ ។

អង្កុស បុំ. [អង្ក>អង្កុ+ស] គ្រឿងសម្រាប់កំណត់ (កង្វេរ); វិ. **អង្កេតិ អនេនាតិ > អង្កុសោ** ។ - **គ្គាហ** បុំ. អ្នកកាន់នូវកង្វេរ (នាយហត្ថាចារ្យ, ហ្មដំរី) ។

អង្គណាភាវ បុំ. [អង្គណ+អភាវ] កិ.មិនមាននៃកិលេសដូចជាធូលី, កិ.មិនមាននៃកិលេសជាគ្រឿងលើបរល, កិ.មិនមាននៃកិលេស ។

អង្គបច្ចង្គ នបុំ. [អង្គ+បច្ចង្គ] អវយវៈនិងអវយវៈអាស្រ័យ, អវយវៈតូចនិងអវយវៈធំ ។

អង្គរដ្ឋ នបុំ. [អង្គ+រដ្ឋ] ដែនឈ្មោះអង្គៈ ។

អង្គវេកល្ល នបុំ. [អង្គ+វេកល្ល] ភាវៈនៃបុគ្គលអ្នកវិកលដោយអវយវៈ, ភាវៈនៃបុគ្គលមានអវយវៈខ្វះខាត, ភាវៈនៃសេចក្តីខ្វះខាតដោយអវយវៈ; វិ. **វិកលស្ស ភាវោ > វេកល្លំ, អង្គេន វេកល្លំ > អង្គវេកល្លំ** ។

អង្គារ បុំ. [អង្គ+អារ] (សភាវៈ) ដល់នូវសេចក្តីសាបសូន្យ(រងើកភ្លើង, ធ្យូង); វិ. **អង្គតិ ហានិ គច្ឆតីតិ > អង្គារោ** ។ - **អាវាដ** បុំ. រណ្តៅដីពេញដោយរងើកភ្លើង; វិ. **អង្គារេហិ បូរិតោ អាវាដោ > អង្គារាវាដោ** ។ - **កបល្ល** នបុំ. អំបែងដីពេញដោយរងើកភ្លើង ។ - **កាសុ** ឥ. រណ្តៅដីពេញដោយរងើកភ្លើង ។ - **បច្ឆិ** ឥ. ព្រែងដីពេញដោយធ្យូង, ព្រែងដាក់នូវធ្យូង ។ - **បូវ** គុ. ដ៏ពេញ

ពាំជាដើម(ពស់ថ្លាន់); វិ. **អជាណយោ គិលតីតិ>អជគរោ** ។ - **ប្រេត** ចុំ. ប្រេតដូចជាពស់ថ្លាន់, ប្រេតមានសរីរៈដូចជាសរីរៈនៃពស់ថ្លាន់, អជគរប្រេត ។

អជបាល ចុំ. [អជ+បាល+អ] អ្នករក្សានូវពពែ,អ្នកឃ្វាលនូវពពែ; វិ. **អជេ បាលេតីតិ > អជបាលោ** ។ - **និគ្រោធមូល** នចុំ. ប្រទេសជាទីតាំង (ទីជិត, គល់)នៃដើមជ្រៃជាទីនៅអាស្រ័យនៃជនអ្នករក្សានូវពពែ, គល់នៃអជបាលនិគ្រោធ ។

អជរាមរ គុ. [អជរ+អមរ] ទាំងមិនមានសេចក្តីចាស់ទាំងមិនមានសេចក្តីស្លាប់, ទាំងមិនចាស់ទាំងមិនស្លាប់ ។

អជលណ្ឌិក ចុំ. [អជ+លណ្ឌិក] អាចម៍នៃពពែ ។

អជាគរន្ត គុ. [ន+ជាគរ+អន្ត] កាលមិនភ្ញាក់រឭក ។

អជាត គុ. [ន+ជន(១)+ត] មិនកើតហើយ ។ - **ត្ត** នចុំ. ភាវៈនៃ....ជាអ្នកមិនកើតហើយ ។ - **សត្តុកុមារ** ចុំ. កុមារឈ្មោះអជាតសត្តុ (អជាតសត្រូវ) ។

អជាននក ចុំ.(ន+ញា+ណ្ហុ(២)) អ្នកមិនដឹង, អ្នកមិនចេះ; វិ. **ន ជានាតីតិ > អជាននកោ** ។

អជានន នចុំ. [ន+ញា+យុ(៣)] កិ.មិនដឹង, កិ.មិនចេះ, ជាទីមិនដឹង ។ - **កាល** ចុំ. កាលជាទីមិនដឹង ។ - **ដ្ឋាន** នចុំ. ទីជាទីមិនដឹង ។ - **តា** ឥ. ភាវៈ

(១) ជន>ជា ។ (២) ណ្ហុ>អាននក ។ (៣) យុ>អានន ។

នៃកិ.មិនដឹង ។ - **សិប្ប** នចុំ. សិល្បៈជាគ្រឿងមិនដឹង ។

អជានាបេត្វា អ.(ន+ញា+នា+ណាបេ+ត្វា) មិនញ៉ាំង....ឱ្យដឹងហើយ ។

អជានិតព្វ គុ.[ន+ញា+នា(១)+តព្វ] គឺ...មិនគប្បីដឹង ។

អជាបយំ គុ.[ន+ជិ+ណាបយ+អន្ត+សិ.វិ.] កាលមិនញ៉ាំង...ឱ្យឈ្នះ, កាលមិនឱ្យឈ្នះ ។

អជិកា ឥ. [អជ+ណ្ហុ+ឥ.អា+អា.ឥ.] សត្វតែងដើរទៅ (មេពពែ); វិ. **អជតិ គច្ឆតីតិ > អជិកា** ។

អជិត គុ. [ន+ជិ+ត] គឺ...មិនឈ្នះហើយ ។

អជិនចម្ម នចុំ. [អជិន+ចម្ម] ស្បែកនៃខ្លា ។

អជិនសាដិ ឥ. [អជិន+សាដិ] សំពត់សាដកជាវិការៈនៃស្បែកនៃខ្លា; វិ. **អជិនស្ស ចម្មំ > អជិនចម្មំ, អជិនចម្មស្ស វិការោ សាដិ>អជិនសាដិ** ។ សំពត់សាដកដែលជនធ្វើហើយដោយស្បែកនៃខ្លា; វិ. **អជិនចម្មេន កតា សាដិ>អជិនសាដិ** ។

អជិនិ កិ. [អ+ជិ+នា+ឦ.អជ្ជ.] បានផ្ចាញ់ហើយ, បានឈ្នះហើយ ។

អជីរណក គុ. [ន+ជរ, អនៃជ>ឦ+យុ+ក.ស.] ដែលមិនគ្រាំគ្រា, មិនចាស់, មិនទ្រុឌទ្រោម, មិនរេចរឹល ។

អជ្ជ [ឥម>អ+ជ្ជ] ក្នុងថ្ងៃនេះ, ក្នុងកាលនេះ ។

អជ្ជកាល ចុំ. [អជ្ជ+កាល] កាលក្នុងថ្ងៃនេះ ។

(១) រកនៃរក>ឥ ។

អជ្ជតគ្គ គុ. [អជ្ជ+អគ្គ, ចុះត_អា.] (កាល) មានថ្ងៃនេះជាដើម; វិ. **អជ្ជ អគ្គោ យស្ស សោ > អជ្ជតគ្គោ** ។

អជ្ជតន គុ. [អជ្ជ+តន] (ភត្តកិច្ច)មានក្នុងថ្ងៃនេះ (បុព្វកោដ្ឋាសៈជាគ្រឿងតទៅក្នុងថ្ងៃនេះ); វិ. **អជ្ជ ភវំ (ភត្តកិច្ចំ) > អជ្ជតនំ** ។

អជ្ជុនរុក្ខ បុំ. [អជ្ជុន+រុក្ខ] ដើមឈ្លីក, ដើមអង្គ្រង, (អជ្ជុនព្រឹក្ស) ។

អជ្ឈគា កិ. [អធិ>អជ្ឈ+អ+គម+អា_ហើ.] បានដល់ហើយ, បានត្រាស់ដឹងហើយ, បានលុះហើយ ។

អជ្ឈត្ត គុ. [អធិ+អត្ត] ធម្មជាតប្រព្រឹត្តអាស្រ័យនូវខ្លួន (ខាងក្នុង); វិ. **អត្តានំ អធិកិច្ច បវត្តតីតិ > អជ្ឈត្តំ** ។

អជ្ឈត្តិក គុ. [អជ្ឈត្ត+ណិក] មានក្នុងខាងក្នុង ឬប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុង; វិ. **អជ្ឈត្តំ យស្ស អត្ថីតិ > អជ្ឈត្តិកំ, អជ្ឈត្តេ ចក្កតីតិ ជា > អជ្ឈត្តិកំ** ។ . **កម្មដ្ឋាន** នបុំ. កម្មដ្ឋានដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុង ។ . **បឋវី** ឥ. ផែនដីមានក្នុងខាងក្នុង ។ . **ពាហិរ** គុ. ទាំងមានក្នុងខាងក្នុងទាំងមានក្នុងខាងក្រៅ, ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ ។

អជ្ឈាវសេយ្យុំ កិ. [អធិ+អា+វស+អ+ឯយ្យុំ_ស.] គប្បីនៅគ្រប់គ្រង ។

អជ្ឈាសយ បុំ. [អធិ+អា+សី+អ.] ឆន្ទៈជាទីមកដេកនៃចិត្តដ៏ក្រៃលែង (អធ្យាស្រ័យ); វិ. **អាគន្ត្វា សេតិ ឯត្ថាតិ > អាសយោ, អធិកោ អាសយោ > អជ្ឈាសយោ** ។ សភាវៈប្រព្រឹត្ត

អាស្រ័យនូវអារម្មណ៍; វិ. **អារម្មណំ អធិកិច្ច សយតិ បវត្តតីតិ > អជ្ឈាសយោ** ។

អជ្ឈិដ្ឋ គុ. [អធិ+ឥស+ត] គឺ...បង្គាប់ហើយ, .អញ្ជើញហើយ, .អារាធនាហើយ ។

អជ្ឈុប្បត្ត គុ. [អធិ+ឧ+បត+ត] ឆាបហើយ, ឆាបចុះហើយ, ផ្អៀលធ្លាក់ហើយ ។

អជ្ឈុបេក្ខន នបុំ. [អធិ+ឧប+ឥក្ខ+យុ] កិ.ចូលទៅសំឡឹងដ៏ក្រៃលែង, កិ.ពិនិត្យពិច័យ; វិ. **ឧបេក្ខិយតេតិ > ឧបេក្ខនំ, អធិកំ ឧបេក្ខនំ> អជ្ឈុបេក្ខនំ** ។

អជ្ឈេសន នបុំ. [អធិ+ឥស+យុ] សេចក្ដីអញ្ជើញ, ការអារាធនា, កិ.ស្វែងរកដ៏ក្រៃលែង ។

អជ្ឈោកាស បុំ. [អធិ+ឱកាស] ទីឱកាសដ៏ក្រៃលែង, ទីវាលស្រឡះ ។

អជ្ឈោគាហេត្វា អ. [អធិ+អវ+គហ+ណេ+ត្វា] ឆាបចុះហើយ, ផ្អៀលធ្លាក់ហើយ ។

អជ្ឈោត្ថត គុ. [អធិ+អវ+ថរ+ត] គឺ...គ្របសង្កត់ហើយ, .រួបរឹតហើយ, .សង្កត់ចុះហើយ ។

អជ្ឈោត្ថរតិ កិ. [អធិ+អវ+ថរ+អ+តិ_វ.] គ្របសង្កត់, រួបរឹត, សង្កត់ចុះ, រលំសង្កត់ ។

អជ្ឈោសាន នបុំ. [អធិ+អវ+សា+យុ] ទីបំផុតក្រៃពេក, ទីចប់, សេចក្ដីរាយមាយ, សេចក្ដីរសាយចិត្ត ។

អជ្ឈោហរណីយ គុ. [អធិ+អវ+ហរ+អនីយ] (អាហារ) ដែលគេគប្បីលេបចូលទៅ; វិ. **អជ្ឈោហរិតព្វោតិ>អជ្ឈោហរណីយោ** ។ -**មត្ត** គុ. គ្រាន់តែ ឬត្រឹមតែអាហារដែល...គប្បីលេបចូលទៅ ។

អឈាយន្ត គុ. [ន+ឈេ+អន្ត] កាលមិនញុំាងកិលេសឱ្យឆេះ, កាលមិនដុតនូវកិលេស, កាលមិនសំឡឹង, កាលមិនពិនិត្យ, កាលមិនពិចារណា ។

អឈាយី គុ. [ន+ឈាយី] មិនមែនអ្នកមានឈាន (មិនមែនអ្នកមានគុណជាតជាគ្រឿងញុំាងកិលេសឱ្យឆេះ, អ្នកមិនពិនិត្យ, អ្នកមិនពិចារ-ណា); វិ. **ឈាយំ យស្ស អត្ថីតិ > ឈាយី, ន ឈាយី > អឈាយី** ។

អញ្ជន នបុំ. [អញ្ជ+យុ] ថ្នាំសម្រាប់បន្តក់ ឬថ្នាំសម្រាប់លាប (ថ្នាំបន្តក់ភ្នែក); វិ. **អញ្ជតិ សិញ្ចតិ ឯតេនាតិ > អញ្ជនំ, អញ្ជតិ មក្ខតិ ឯតេនាតិ វា > អញ្ជនំ** ។ -**បីសនត្ថ** បុំ. សេចក្តីត្រូវការដល់កិ.កិននូវថ្នាំសម្រាប់បន្តក់, ប្រយោជន៍ដល់កិ.កិនជាថ្នាំសម្រាប់លាប ។ -**វណ្ណ** គុ. មានពណ៌ដូចជាពណ៌នៃផ្កាអញ្ជន ។

អញ្ជលី បុំ. [អញ្ជ+អលិ] ជាគ្រឿងប្រកាស ឬសម្តែងនូវភក្តី (សេចក្តីរាប់អាន, សេចក្តីគោរព) អញ្ជលី, ក្រពុំដៃដ៏រុងរឿងដោយក្រៃលែង, ក្រពុំដៃ ។ -**កម្ម** នបុំ. កិ.ធ្វើនូវអញ្ជលី, អញ្ជលិកម្ម ។ -**ករណមត្ត** គុ. គ្រាន់តែកិ.ធ្វើនូវអញ្ជលី ។

អញ្ជាបេសិ កិ. [អញ្ជ+ណាបេ+ឲ្យ-អជ្ជ.+ស.ភ.] ញុំាង...ឱ្យបន្តក់ហើយ, -ឱ្យលាបហើយ, -ឱ្យស្រឡាបហើយ ។

អញ្ញតរ វិ.ស.អ. [អញ្ញ+តរ] ដទៃជាង, ណាមួយ, មួយរូប, មួយនាក់; (មាននាមនិងគោត្រមិនប្រាកដ) ។ -**វិបក្ខសេវកភិក្ខុវត្ថុ** នបុំ. រឿងនៃភិក្ខុអ្នកសេពគប់នូវបុគ្គលដែលមានពួកខុសគ្នា ឬផ្សេងគ្នាមួយរូប ។

អញ្ញត្រ អ.ស.[អញ្ញ+ត្រ] ក្នុង...ដទៃ; និ. វៀរលែង, លើកលែង ។

អញ្ញថត្ត នបុំ. [អញ្ញថា+ត្ត] ភាវៈនៃ...តាំងនៅដោយប្រការដទៃ, ភាវៈនៃប្រការៈដទៃ; វិ. **អញ្ញថា ភាវោ > អញ្ញថត្តំ** ។ **ត្ត**=បើចុះមកជាសកត្តត្រូវប្រែថា «ប្រការៈដទៃ» **អញ្ញថា ឯវ> អញ្ញថត្តំ** ។

អញ្ញថា អ. [អញ្ញ+ថា] ប្រការដទៃ, ដោយប្រការដទៃ ។ -**គហណភាវ** បុំ. ភាវៈគឺកិ.កាន់យកដោយប្រការដទៃ ។

អញ្ញទត្ថុ និ. ដោយពិត, ប្រាកដ,... ។

អញ្ញទា កា.ស. [អញ្ញ+ទា] ក្នុងកាលដទៃ, ក្នុងកាលឯទៀត ។

អញ្ញមញ្ញំ កិ.វិ. [អញ្ញំ+អញ្ញំ] នូវគ្នានឹងគ្នា, ដល់គ្នានឹងគ្នា, ទៅវិញទៅមក ។

អញ្ញ វិ.ស.អ. ដទៃ, ឯទៀត ។

អញ្ញ បុំ. [អា+ញា+អ] គុណវិសេសដែលបុគ្គលគប្បីដឹងទូទៅ (អរហត្តផល) ។

អញ្ញា អ. [អា+ញា+ត្វា, លុបត្វា] ព្រោះដឹងទូទៅ ឬដឹងសព្វហើយ ។

អញ្ញាណ នបុំ. [ន+ញា+យុ] មោសជាតមិនមែនជាញាណ, សេចក្តីមិនដឹង (សេចក្តីល្ងង់); វិ. **ញាយតេតិ > ញាណំ, ន ញាណំ> អញ្ញាណំ** ។

អញ្ញាណាភិភូត គុ. [អញ្ញាណ+អភិភូត] គឺទោសជាតមិនមែនជាញាណគ្របសង្កត់ហើយ, គឺសេចក្ដីល្ងង់គ្របសង្កត់ហើយ ។

អញ្ញាណី គុ. [ន+ញាណី] មិនមែនអ្នកមានញាណ; វិ. **ញាណំ យស្ស អត្ថិ > ញាណី, ន ញាណី > អញ្ញាណី** ។ អ្នកមានគំ.មិនដឹង ឬអ្នកមានគំ.មិនដឹងជាប្រក្រតី; វិ. **អញ្ញាណំ យស្ស អត្ថិ > អញ្ញាណី, អញ្ញាណំ សីលមស្សាតិ វា > អញ្ញាណី** ។

អញ្ញាតកវេស បុំ. [អញ្ញាតក+វេស] ភេទនៃខ្លួនគឺបុគ្គលដទៃមិនដឹងហើយ, ភេទនៃខ្លួនគឺអ្នកណាទីមួយមិនស្គាល់ហើយ, ភេទមិនប្រាកដ ។

អញ្ញាតក គុ. [ន+ញាតក] មិនមែនជាជនដែលគេគប្បីស្គាល់, មិនមែនជាញាតិ; វិ. **ញាតព្វោតិ > ញាតោ, ញាតោ ឯវ > ញាតកោ, ន ញាតកោ > អញ្ញាតកោ** ។

អញ្ញាត គុ. [ន+ញា+ត] ដែល...មិនដឹងហើយ; (<អា+ញា+ត=ដឹងទូទៅហើយ, ដឹងហើយ) ។

អញ្ញាយ អ. [អា+ញា+ត្វា, ត្វា>យ] ដឹងទូទៅហើយ, ដឹងសព្វហើយ, ដឹងហើយ ។

អញ្ញាវិហិតក គុ. [អញ្ញ+អាវិហិតក] បញ្ជូនចិត្តទៅក្នុងអារម្មណ៍ដទៃ, មានចិត្តស្អុងទៅក្នុងអារម្មណ៍ដទៃ ។ (បាលីខ្លះ **អញ្ញវិហិតក**<អញ្ញ+វិហិត+ក)=មានចិត្តបញ្ជូនទៅក្នុងអារម្មណ៍ដទៃ, មានចិត្តរាយមាយទៅក្នុងអារម្មណ៍ដទៃ; វិ. **អញ្ញស្មិំ អារម្មណេ វិហិតំ ចិត្តំ យេន វា យស្ស សោ > អញ្ញវិហិតកោ** ។

អដនី ឥ. [អដ+អនិ] មេគ្រែ ។

អដវី ឥ. [អដ+អវ+ឦ] ប្រទេសជាទីដើរទៅនៃជន (ព្រៃ, ដងព្រៃ); វិ. **អដន្តិ គច្ឆន្តិ ឯត្ថាតិ > អដវី** ។ . **ប្បទេស** បុំ. ប្រទេសនៃព្រៃ, ប្រទេសមានព្រៃ, ប្រទេសជិតព្រៃ ។ . **ទេវតា** ឥ. ទេវតានៅក្នុងព្រៃ ។.**មជ្ឈ** នបុំ. ទីពាក់កណ្ដាលនៃព្រៃ, កណ្ដាលនៃព្រៃ, ។ . **មុខ** នបុំ. មាត់នៃព្រៃ ។

អដ្ដក បុំ. [អដ្ដ+ក] ហាង, រាន, គ្រែ ។

អដ្ដ បុំ. [អដ្ដ+អ] ក្ដី, សេចក្ដី ។

អដ្ដាលកបរិក្ខា ឥ. [អដ្ដាលក+បរិក្ខា] ប៉មនឹងគូ, ប៉មនឹងស្នាមភ្លោះ ។

អដ្ដិយមាន គុ. [អដ្ដ+ឥ.អា+យ+មាន] កាលអៀនអន់, គឺ...កាលឱ្យនឿយណាយ ។

អដ្ឋ ប.សំ. ប្រាំបី ។ . **អនរិយវោហារ** បុំ. វោហារមិនប្រសើរ៨យ៉ាង, វោហារនៃបុគ្គលពាលមិនមែនជាព្រះអរិយៈមាន ៨ យ៉ាង ។

អដ្ឋកថា ឥ. [អត្ថ+កថ+អ+អា.ឥ.] វាចាជាគ្រឿងពោលនូវសេចក្ដី; វិ. **អត្ថោ កថេតិ ឯតាយាតិ > អដ្ឋកថា** ។ ផ្លាស់ ត្ថ>ដ្ឋ ។.**វិនិច្ឆយ** បុំ. គំ.វិនិច្ឆ័យក្នុងអដ្ឋកថា, គំ.កាត់មិនសល់ដោយវិសេសក្នុងអដ្ឋកថា ។

អដ្ឋកភត្ត ទចុំ. [អដ្ឋក+ភត្ត] ភត្តគឺបុគ្គលគប្បីឱ្យដល់ភិក្ខុមានប្រមាណ៨; វិ. អដ្ឋ បរិមាណានិ យេសន្តិ> អដ្ឋកា, អដ្ឋកានំ ទាតព្វំ ភត្តំ > អដ្ឋកភត្តំ ។

អដ្ឋ ប.សំ. ប្រាំបី ។ . **ករីសមត្ត** គុ. មានករីស៨ ជាប្រមាណ, ត្រឹមតែករីស៨, ត្រឹមតែ៨ករីស (១ករីស ត្រូវជា ១៧៥ ហត្ថ) ។.**កហាបណទណ្ឌ** ចុំ. ពិន័យដោយកហាបណៈ ៨ ។ . **នវមាសច្ចយ** ចុំ. កាលជាទីប្រព្រឹត្តក្នុងទៅនៃខែ៨ និង ខែ៩, កាលជាទីប្រព្រឹត្តក្នុងទៅអស់ខែ៨ និងខែ៩ ។ . **បញ្ញាសហត្ថុព្វេធ** គុ. មានកំពស់នៃហត្ថ៥៨, មានកំពស់មានហត្ថ៥៨ជាប្រមាណ, មានហត្ថ៥៨ជាចំណែកខ្ពស់ ។ . **អដ្ឋកហាបណៈ** ចុំ. កហាបណៈ៨៧, ឬ ៨និង៨ ។ . **យោជនមត្ត** ចុំ. ផ្លូវមានយោជន៍៨ជាប្រមាណ (១យោជន៍ ត្រូវជា៤០០សិន) ។ . **វត្តិក** គុ. មានវត្តិ៨; វិ. **អដ្ឋ វត្តិនិ យស្សា សា > អដ្ឋវត្តិកា** ។ . **វិធ** គុ. មានប្រការ៨; វិ. **អដ្ឋ វិធា យស្ស តំ > អដ្ឋវិធំ** ។ . **សដ្ឋីភិក្ខុសតសហស្ស** នចុំ. សែននៃភិក្ខុ៦៨ (៦៨សែន ឬ៦លាន៨សែន) ។ .**សដ្ឋីយោជនសតសហស្សដ្ឋាន** នចុំ. ទីមានសែននៃយោជន៍៦៨ជាប្រមាណ ។ .**សដ្ឋីយោជនសតសហស្សុព្វេធ** គុ. មានកំពស់មានសែននៃយោជន៍៦៨ជាប្រមាណ, មានក៏.ខ្ពស់ឡើងអស់ទីមានសែននៃយោជន៍៦៨ជាប្រមាណ(៦៨សែនយោជន៍)។.**សដ្ឋីវស្សសហស្ស** នចុំ. ពាន់នៃឆ្នាំ៦៨ (៦៨ពាន់ឆ្នាំ ឬ៦ហ្មឺន៨ពាន់ឆ្នាំ) ។ .**សតសហ-**

ស្សវិភវ គុ. មានភោគៈគឺបុគ្គលគប្បីប្រើប្រាស់មានសែន៨ ជាប្រមាណ, មានសម្បត្តិមានសែន៨ជាប្រមាណ ។ . **សមាបត្តិក** គុ. អ្នកមានសមាបត្តិ៨, អ្នកប្រកបក្នុងសមាបត្តិ៨ ។ .**សមាបត្តិលាភ** ចុំ. កិ.បាននូវសមាបត្តិ៨ ។ . **សមាបត្តិសមាធិ** ចុំ. សមាធិដ៏សម្បយុត្តដោយសមាបត្តិ៨ ។ . **សមាបត្តិសង្ខាត** គុ. គឺបណ្ឌិតរាប់ព្រមហើយថាសមាបត្តិ៨, ពោលគឺសមាបត្តិ៨ ។. **ហត្ថសាដក** ចុំ. សាដកមានហត្ថ៨ជាប្រមាណ, សាដក៨ហត្ថ ។

អដ្ឋម ប.សំ. [អដ្ឋ+ម] ទី៨, គំរប់៨ ។

អដ្ឋមី ប.សំ. [អដ្ឋ+ម+ឦ] ទី៨, គំរប់៨; មានតិថីទី៨, តិថីទី៨ ។. **ទិវស** នចុំ., ចុំ. ថ្ងៃទី៨, ថ្ងៃតិថីទី៨ ។

អដ្ឋង្គសមន្នាគត គុ. [អដ្ឋង្គ+សមន្នាគត] មកតាមព្រមហើយដោយអង្គ៨, ប្រកបហើយដោយអង្គ៨, (សមន្នាគត<សំ+អនុ+អា+គម+ត) ។

អដ្ឋង្គសុសមាគត គុ. [អដ្ឋង្គ+សុសមាគត] មកព្រមល្អហើយដោយអង្គ៨, ប្រកបដោយអង្គ៨ (សុសមាគត<សុ+សំ+អា+គម+ត) ។

អដ្ឋង្គិក គុ. [អដ្ឋង្គ+ណិក] មានអង្គ៨, ប្រកបដោយអង្គ៨; វិ. **អដ្ឋ អង្គានិ > អដ្ឋង្គំ, អដ្ឋង្គំ ឯតស្ស អត្ថីតិ> អដ្ឋង្គិកោ, អដ្ឋង្គេន និយុត្តោ > អដ្ឋង្គិកោ** ។

អដ្ឋាន នបុំ. [ន+ឋាន] មិនមែនជាហេតុជាទីតាំងនៃផល, មិនមែនជាឋានៈ; វិ. **កិដ្ឋតិ ផលមេត្ថាតិ> ឋានំ, ន ឋានំ> អដ្ឋានំ** ។ ទីមិនគួរ; វិ. **អយុត្តំ ឋានំ > អដ្ឋានំ** ។

អដ្ឋារស ប.សំ. [អដ្ឋ>អដ្ឋា+ទស, ទស>រស] ១០ក្រៃលែងដោយ៨(១៨); វិ. **អដ្ឋហិ អធិកា ទស> អដ្ឋារស** ។ . **កោដិធន** នបុំ. ទ្រព្យមានកោដិ១៨ជាប្រមាណ ។ . **កោដិសង្ខាត** គុ. គឺ...រាប់ព្រមហើយជាកោដិ១៨, ពោលគឺកោដិ១៨ ។ . **ព្រហ្មកោដិ** ឥ. កោដិនៃព្រហ្ម១៨ ។

អដ្ឋាសិ កិ. [អ+ឋា+អ+ឦ.អជ្ជ.+ស.អា.] បានឋិតនៅហើយ, បានតាំងនៅហើយ, បានឈរនៅហើយ ។

អដ្ឋិ នបុំ. [អស+ថិ, ថិ>ដ្ឋិ, លុបស] ធម្មជាតដែលគេតែងបោះចោល (ឆ្អឹង); វិ. **អសិយតិ ខិបិយតីតិ> អដ្ឋិ** ។ . **កល្យាណ** នបុំ. លំអនៃឆ្អឹង; គុ. មានឆ្អឹងជាលំអ ។ . **ចម្មាវសេស** គុ. មានឆ្អឹងនិងស្បែកដ៏សេសចុះ, សល់ត្រឹមតែឆ្អឹងនិងស្បែក, សេសចុះនៃឆ្អឹងនិងស្បែក ។ . **ភេទនិស្សន្ទ** បុំ. វិបាកជាគ្រឿងហូរចេញគឺកិ.បាក់នៃឆ្អឹង, វិបាកជាគ្រឿងហូរមិនដាច់គឺកិ.បែកធ្លាយនៃឆ្អឹង (និស្សន្ទ < និ+សន្ទ +អ) ។ . **មត្តាវសាន** គុ. មានត្រឹមតែឆ្អឹងជាទីបំផុត; នបុំ. ទីបំផុតត្រឹមតែឆ្អឹង។ . **មត្តាវសេស** គុ. មានអវយវៈត្រឹមតែឆ្អឹងដ៏សេសចុះ, ដ៏សេសសល់ត្រឹមតែឆ្អឹង។ . **មិញ្ជ** បុំ. ខួរក្នុងឆ្អឹង ។ . **សង្ខលិកបេ្បតាទិ** គុ. មានប្រេតប្រកបដោយរាងនៃឆ្អឹង ជា

ដើម, មានអដ្ឋិសង្ខលិកប្រេតជាដើម ។ . **សង្ឃាត** បុំ. រាងនៃឆ្អឹង, (ការប្រជុំនៃឆ្អឹង) ។

អដ្ឋត្វា អ. [ន+ឋា+ត្វា] មិនតាំងនៅហើយ, មិនឈរនៅហើយ, មិនឈប់ហើយ, តាំងនៅមិនបានហើយ ។

អដ្ឋបេត្វា អ. [ន+ឋប+ឯ+ត្វា] មិនតាំងទុកហើយ, មិនដំកល់ទុកហើយ ។

អដ្ឋិត គុ. [ន+ឋា,អានៃឋា>ឥ+ត] មិនតាំងនៅហើយ, មិនឋិតនៅហើយ, មិនឈប់ហើយ ។ . **ការី** បុំ. អ្នកមានកិ.ធ្វើនូវ...មិនឈប់ជាប្រក្រតី ។ (អដ្ឋិត<អា+ឋា, អានៃឋា>ឥ+ត=តាំងនៅស៊ប់ហើយ) ។

អឌ្ឍ, អទ្ធ គុ. [អឌ្ឍ<អឌ+ឍ, អទ្ធ<អធ+ធ] កន្លះ, ពាក់កណ្តាល, មាំ, មាំមួន, រឹងប៉ឹង, ស្តុកស្តម្ភ ។ . **ករីសមត្ត** គុ. មានកន្លះនៃករីសជាប្រមាណ, ត្រឹមតែកន្លះនៃករីស ។ . **កុល** នបុំ. ត្រកូលស្តុកស្តម្ភ, ត្រកូលមាំមួន។ . **អក្ខិក** នបុំ. កន្លះនៃភ្នែក, ពាក់កណ្តាលនៃភ្នែក ។ . **អគ្ឃនក** គុ. គួរដល់ថ្លៃពាក់កណ្តាល, គួរដល់ថ្លៃមានកន្លះនៃពាទជាប្រមាណ ។ . **អង្គុល** គុ. មានកន្លះនៃធ្នាប់ជាប្រមាណ, កន្លះនៃធ្នាប់ ។ . **តេយ្យ** គុ. ទីបីដោយកន្លះ, គំរប់បីដោយកន្លះ (២កន្លះ); វិ. **អឌ្ឍេន តតិយោ > អឌ្ឍតេយ្យោ** ។ . **តេយ្យសត** នបុំ. រយនៃ...ជាគំរប់បីដោយកន្លះ (២៥០) ។ . **តេរសកោដ្ឋិសត** នបុំ. រយនៃជង្រុក១៣ ដោយកន្លះ (១.២៥០ជង្រុក) ។ . **នាឡិមត្ត** គុ. មានកន្លះនៃនាឡិជាប្រមាណ, ត្រឹមតែកន្លះនៃនាឡិ ។

- ភុត្តភោជនបាតិ ឥ. ភាជន៍ដ៏ពេញដោយភោជនដែល...បរិភោគហើយពាក់កណ្ដាល ។ - មាសច្ចយ បុំ. កាលជាទីប្រព្រឹត្តកន្លងទៅ កាលជាទីប្រព្រឹត្តទៅអស់កន្លះនៃខែ ។ - មាសមត្ត គុ. ត្រឹមតែកន្លះនៃខែ ។ - មាសាធិក គុ. ដ៏ក្រៃលែងដោយកន្លះនៃខែ, ដ៏លើសដោយកន្លះនៃខែ ។ - មាស បុំ. កន្លះ នៃខែ, កាលជាកន្លះនៃខែ ។ - យោជនប្បមាណ គុ. មានកន្លះនៃយោជន៍ជាប្រមាណ, មានយោជន៍កន្លះជាប្រមាណ ។ - យោជន នបុំ. កន្លះនៃយោជន៍ ។ - យោជនិក គុ. មានកន្លះនៃយោជន៍ជាប្រមាណ; វិ. **យោជនស្ស អឌ្ឍា > អឌ្ឍយោជនំ, អឌ្ឍយោជនំ អស្ស បរិមាណំ >អឌ្ឍយោជនិកោ** ។ ប្រកបដោយកន្លះនៃយោជន៍; វិ. **អឌ្ឍយោជនេន និយុត្តោ> អឌ្ឍយោជនិកោ** ។ - យោជនិកាទិភេទ បុំ. ផ្សេងដោយ អាសនៈមានអាសនៈប្រកបដោយកន្លះនៃយោជន៍ជាដើម; គុ. មានមានអាសនៈប្រកបដោយកន្លះនៃយោជន៍ជាដើមជាប្រភេទ ។ - ឧល្លិក្ខិត គុ. (<អឌ្ឍ+ឧ+លិខ, លិខ>លិក្ខ+ឥ+ត) ដែល...ស្អិតស្អាងហើយពាក់កណ្ដាល, ដែលគេចើបនឹងស្អិតស្អាងបានពាក់កណ្ដាល ។ - អាឡ្ហកមត្ត គុ. មានកន្លះនៃអាឡ្ហកជាប្រមាណ ។ - ឧឌ្ឍ គុ. ទី៤ដោយកន្លះ, គំរប់៤ដោយកន្លះ (៣កន្លះ); វិ. **អឌ្ឍេន ចតុត្ថោ > អឌ្ឍុឌ្ឍោ** ។

អណុថូល គុ. [អណុ+ថូល] តូចនិងធំ, ល្អិតនិងថ្លោស, តិចនិងច្រើន ។

អណុមត្ត គុ. [អណុ+មត្ត] មានប្រមាណដ៏តូច ។

អណ្ឌ បុំ., នបុំ. [អម > អណ+ឌ] ធម្មជាតជាទីកើតនៃសត្វ (ពង); វិ. **អមតិ ឧប្បជ្ជតិ ឯត្ថាតិ > អណ្ឌំ** ។

អណ្ណវកុច្ឆិ ឥ. [អណ្ណវ+កុច្ឆិ] ផ្ទៃនៃសមុទ្រ, ផ្ទៃនៃទន្លេ, ផ្ទៃនៃទឹក ។

អតជ្ជិត្វា អ. [ន+តជ្ជ+ឥ+ត្វា] មិនគំរាមហើយ, មិនគំទរហើយ, មិនគ្រហឹមហើយ ។

អតន្ទិត គុ. [ន+តន្ទ+ឥ+ត] មិនខ្ជិលហើយ, មិនកៀចក្រាញហើយ, មិនទម្រន់ទៀត ។

អតិ ឧ.ស. ក្រៃលែង, ក្រៃពេក, ច្រើន, កន្លង, លើស, ពេក, ណាស់ ។ - ឧទក នបុំ. ទឹកក្រៃលែង (ទឹកច្រើន) ។ - ឧស្សុរ គុ. (កាល) មានព្រះអាទិត្យក្នុងខាងលើក្រៃពេក (ថ្ងៃត្រង់); វិ. **អតិឧគ្គំ សូរោ យស្មិំ សោ > អតិឧស្សុរោ** ។ - កិលមេយ្យ កិ. គប្បីលំបាកក្រៃពេក, គប្បីនឿយហត់ក្រៃពេក ។ - ក្កន្តកាល បុំ. កាលនៃ...ឈានកន្លងហើយ, កាលដែលកន្លងទៅហើយ ។ - ក្កន្តមត្ត គុ. ត្រាន់តែឈានកន្លងហើយ ។ - ក្កន្តមានុសិក គុ. មានសោតធាតុជារបស់នៃមនុស្សឈានកន្លងហើយ (ដែលកន្លងហើយនូវសោតធាតុជារបស់នៃមនុស្ស); វិ. **មនុស្សស្ស សន្តកា > មានុសិកា (សោតធាតុ), អតិក្កន្តា មានុសិកា អស្សាតិ > អតិក្កន្តមានុសិកោ** ។ - ក្កន្តវយ គុ. ដែលមានវ័យកន្លងហើយ; **វិ. អតិក្កន្តោ វយោ អស្សាតិ> អតិក្កន្តវយោ** ។ - ក្កន្ត គុ. (<អតិ+កម+ត) ឈានកន្លងហើយ, កន្លងបង់ហើយ ។ - ក្កមន្ត

គុ. (<អតិ+កម+អន្ត) កាលឈានកន្លង។ - ក្កមន នចុំ. (<អតិ+កម+យុ) ការឈានកន្លង, កិ.ឈានកន្លង ។ - ក្កម ចុំ. កិ.ឈានកន្លង; វិ. **អតិក្កមនំ > អតិក្កមោ** ។ - ក្កូល គុ.ដែលរឹងរូសក្រៃពេក, អាក្រក់ក្រៃពេក, កាចក្រៃពេក ។ - ខីណ គុ. (អតិ+ខិ+ត, ត>ណ) ដែលអស់ហើយក្រៃពេក ។ - គម្ភីរ គុ. ដែលជ្រៅពេក, ជ្រៅណាស់ ។ - គរុក គុ. ដែលធ្ងន់ក្រៃពេក ។ - ចណ្ឌ គុ. ដែលកាចក្រៃពេក, សាហាវក្រៃពេក ។ - ចរិត្វា អ. ប្រព្រឹត្តកន្លងហើយ ។ - ចារិនី ឥ. (<អតិ+ចរ+ណី+ឥនី) អ្នកប្រព្រឹត្តកន្លង (ស្ត្រីប្រព្រឹត្តក្បត់ចិត្ត); វិ. **អតិចរតីតិ > អតិចារិនី** ។ - ចារិនីភាវ ចុំ. ភាវៈនៃស្ត្រីជាអ្នកប្រព្រឹត្តកន្លង ។ - ចារ ចុំ. (<អតិ+ចរ+ណ) ការប្រព្រឹត្តកន្លង; វិ. **អតិចរណំ > អតិចារោ** ។ - ចិរាយន្ត គុ. (<អតិ+ចិរ+អាយ+អន្ត) កាលប្រព្រឹត្តយូរពេក ។ - ច្ច អ. (<អតិ+ឥ+ត្វា, ត្វា>ច្ច, លុប ឥ) កន្លងហើយ, ប្រព្រឹត្តកន្លង ។ - ច្ចេថ កិ. (<អតិ+ឥស+យ+ថ_ប.) ចូរប្រាថ្នាកន្លង (ចូរប្រោសសត្វទៅខាងមុខ, សូមនិមន្តប្រោសសត្វទៅខាងមុខទៅ) ។ - តរុណ គុ. ក្មេងពេក, នៅក្មេងណាស់, នៅកំឡោះពេក, ខ្ចីក្រៃពេក ។ - ទហរ គុ. ក្មេងពេក, នៅកំឡោះត្រឡាំង។ - ទឡ្ហ គុ. មាំណាស់, មាំក្រៃពេក, ខ្លាំងណាស់ ។ - ទីឃ គុ. វែងណាស់, វែងពេក ។ - ទុក្ករ នចុំ. អំពើដែលបុគ្គលធ្វើបានដោយកម្រណាស់ ។ - ទុក្ខ គុ. ដែលលំបាកពេក ។ - ទុគ្គតភាវ ចុំ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកដល់ហើយនូវសេចក្តី

លំបាកក្រៃពេក, ភាវៈនៃ...ជាអ្នកទុគ៌តក្រៃពេក។ - ទុល្លភប្បតិដ្ឋិតា ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមានទីពឹងដ៏...គប្បីបានដោយកម្រក្រៃពេក ។ - ទូរ គុ. ដែលឆ្ងាយក្រៃពេក ។ - ធោនចារី ចុំ. អ្នកមានកិ.ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវប្រាជ្ញាឈ្មោះធោនៈជាប្រក្រតី (ធោន<ធុ+យុ=ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងកំចាត់បង់នូវកិលេស)។ - នីចក គុ. ដែលទាបក្រៃពេក ។ - បណីត គុ. ដ៏ប្រណីតក្រៃពេក, ដ៏ឆ្ងិតឆ្ងង់ក្រៃពេក, ដ៏ឧត្តមក្រៃពេក ។ - បណ្ឌិតតា ឥ. ភាវៈនៃ...ជាបណ្ឌិតក្រៃពេក, ជាបណ្ឌិតប្រសើរ ។ - បណ្ឌិតមានិតា ឥ. ភាវៈនៃខ្លួនជាអ្នកមានមានះថាអញជាបណ្ឌិតក្រៃពេក; វិ. **អតិបណ្ឌិតោ អហំ ឥតិ មានោ > អតិបណ្ឌិតមានោ, អតិបណ្ឌិតមានោ យស្ស អត្ថិ ឥតិ > អតិបណ្ឌិតមានី, តស្ស ភាវោ > អតិបណ្ឌិតមានិតា** ។ - បរិច្ចាគ ចុំ. (<អតិ+បរិ+ចជ+ណ) ការបរិច្ចាគក្រៃពេក, ការលះស្រឡះក្រៃពេក ។ - បរិត្តក គុ. (<អតិ+បរិត្ត+ក) មានប្រមាណតិចក្រៃពេក; វិ. **អតិបរិត្តំ បរិមាណំ អស្សាតិ > អតិបរិត្តកំ** ។ - បិយ គុ. ជាទីស្រឡាញ់ក្រៃពេក; វិ. **អតិប្បិយេតិ គន្តិ > អតិប្បិយោ** ។ - ផរុស គុ. ដែលអាក្រក់ក្រៃពេក ។ - ពហលោដ្ឋកបោល គុ. (<ពហល+ឱដ្ឋ+កបោល) មានពពីរនៃបបូរមាត់ដ៏ក្រាស់ក្រៃពេក, មានរឹមនៃបបូរមាត់ដ៏ក្រាស់ក្រៃពេក។ - ពហុភណ្ឌ គុ. មានភណ្ឌៈច្រើនក្រៃពេក។ - ព្រហ្ម ចុំ. ព្រហ្មដ៏ក្រៃលែង, ព្រហ្មដ៏កន្លង, ព្រហ្មដ៏ប្រសើរ ។

. **ភារិយ** គុ. (<ភារ+ឥយ) មានធ្ងន់ក្រៃពេក; វិ. **អតិភារោ យស្ស អត្ថីតិ> អតិភារិយំ** ; គួរនូវភារៈដ៏ក្រៃលែង; វិ. **អតិភារំ អរហតីតិ> អតិភារិយំ** ។ . **មញ្ញេយ្យ** កិ. គប្បីមើលងាយ ។ . **មធុរ** គុ. (<មធុ+រ) មានទឹកឃ្មុំដ៏ក្រៃលែង, មានរសឆ្ងាញ់ដ៏ក្រៃលែង, មានរសផ្អែមដ៏ក្រៃលែង; វិ. **អតិមធុ យស្ស អត្ថីតិ > អតិមធុរំ** ។ . **មាបេតិ** កិ. រំលែងបំផ្លាញ, សម្លាប់ ។ . **មុខរ** គុ. (<មុខ+រ) មានមាត់ក្រៃពេក, មានមាត់រឹង (និយាយច្រើន); វិ.ដូច« **អតិមធុរ** » ។ . **មុខរតា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជា...មានមាត់រឹងក្រៃពេក ។ . **រិត្ត** គុ. (<អតិ+រិច+ត) ដែលសូន្យ, ទទេ, ជារបស់សល់ ។ . **រោចតិ** កិ. (<រុច+អ+តិ.វ.) រុងរឿងក្រៃលែង, រុងរឿងកន្លង ។ . **វត្តតិ** កិ. (<វត>វត្ត+អ+តិ.វ.) ប្រព្រឹត្តកន្លង ។ . **វិស** គុ. មានអំណាចក្រៃលែង ។ . **វាក្យ** នបុំ. (<វច+ណ្យ) ពាក្យដែលបុគ្គលគប្បីពោលកន្លង; វិ. **អតិចក្កមន្តិ > អតិវាក្យំ** ។ . **វិជ្ឈតិ** កិ. (<វិធ+យ+តិ.វ.) ចាក់ធ្លុះកន្លង, ត្រាស់ដឹង ។ . **វិត្ថារ** បុំ. (<វិ+ថរ+ណ) សេចក្តីពិស្តារក្រៃពេក, ទូលាយណាស់ ។ . **វេគ** បុំ. ការលឿនទៅក្រៃពេក, ការស្ទុះទៅក្រៃពេក, កម្លាំងជាគ្រឿងលឿនទៅក្រៃពេក, ការប្រញាប់ប្រញាល់ពេក ។ . **វេលា** ឥ. វេលាកន្លង, ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវវេលា, ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវច្រាំង, ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវដែន ។ . **សណ្ហ** គុ. ល្អិតក្រៃពេក, ឆ្មារក្រៃពេក ។ . **សម្ពាធ** គុ. ចង្អៀតក្រៃពេក, តាន់តាប់ក្រៃពេក ។ . **សយត្ថ** បុំ.

សេចក្តីល្អក្រៃពេក; គុ. ដែលមានប្រយោជន៍ដ៏ប្រសើរ ។ . **សារ** បុំ. រោគញ៉ាំងលោហិតឲ្យស្ទុះទៅក្រៃពេក (រោគចុះឈាម, រោគមួល); វិ. **អតិសារេតិ លោហិតន្តិ> អតិសារោ** ។ . **សាហសិក** គុ. (<អតិសាហស+ណិក) កម្មដែលបុគ្គលធ្វើដោយរហ័សពេក (.ដោយរួសរាន់ពេក, .ប្រញាប់ប្រញាល់ពេក, .ក្លាហានពេក); វិ. **អតិសាហសេន កតំ> អតិសាហសិកំ** ។ . **សិនេហ** បុំ. សេចក្តីស្នេហាដ៏ក្រៃលែង, សេចក្តីស្រឡាញ់ពេក (<អតិ+សិនិហ+ណ); វិ. **អតិសិនេហនំ > អតិសិនេហោ** ។ . **សុខុម** គុ. ល្អិតក្រៃពេក, សុខុមក្រៃពេក ។ . **សុខុមាល** គុ. ល្អិត ទន់ក្រៃពេក, ដែលចំរើនដោយសេចក្តីសុខក្រៃពេក, ដែលចំរើនដោយសេចក្តីសុខក្រៃពេក, ជាកុមារតែងសុខក្រៃពេក (ជាវេវចនៈនៃសុកុមារ) ។

អតិក្កន្ត គុ. [អតិ+កម+ត] ឈានកន្លងហើយ, កន្លងទៅហើយ ។ . **មត្ត** គុ. គ្រាន់តែកន្លងហើយ ។

អតិត្ត គុ. [ន+តិស ឬតប+ត] មិនឆ្អែតហើយ, មិនស្កប់ស្កល់ហើយ ។

អតិត្ថ គុ. [ន+តិត្ថ] មិនមែនលទ្ធិដូចជាកំពង់ជាទីឆ្លង, មិនមែនជាកំពង់ (តិត្ថ<តរ+ថ); វិ. **តរន្តិ ឯត្ថាតិ> តិត្ថំ, ន តិត្ថំ > អតិត្ថំ** ។

អតិថិ បុំ. [អត>អតិ+ថិ] អ្នកទើបមកដល់, អ្នកមកដល់កាន់ផ្ទះ(ភ្ញៀវ) ។

អតិន្តចិត្ត គុ. [អតិន្ត+ចិត្ត] មានចិត្តមិនទទឹកហើយ, មានចិត្តមិនជ្រួតជ្រាបហើយ (អតិន្ត<ន+តិម+ត); វិ. **អតិន្តំ ចិត្តំ យស្ស សោ > អតិន្តចិត្តោ** ។

អត្រជ បុំ. [អត្ត>អត្រ+ជាត, ជាត>ជ] សត្វដែលកើតអំពីខ្លួន (កូន); វិ. **អត្តនា ជាតោ > អត្រជោ** ។

អត្ថ បុំ. (អរ>អត+ថ) អាការៈជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តទៅ (ទ្រព្យ, សម្បត្តិ, សេចក្ដីចំរើន, ប្រយោជន៍); វិ. **អរន្តិ បវត្តន្តិ ឯតេនាតិ > អត្ថោ** ។ (អត្ថ<អស>អត+ថ) សភាវៈកើតតាមសមគួរដល់ស័ព្ទ (សេចក្ដី, សេចក្ដីអធិប្បាយ); វិ. **សទ្ទានុរូបំ អសតិ ភវតីតិ > អត្ថោ** ។ . **កាម** គុ. ដែលប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍ ។ . **កុសល** គុ. ដែលឈ្លាសក្នុងសេចក្ដី ។ . **ទស្សី** បុំ. អ្នកឃើញនូវប្រយោជន៍ (នាមរបស់ព្រះពុទ្ធមួយអង្គហៅថាអត្ថទស្សី) ។ . **ធម្មានុសាសក** បុំ. (<ធម្ម+អនុ+សាស+ណ្វុ) អ្នកប្រៀនប្រដៅនូវអត្ថនិងធម៌ ។ . **និស្សិត** គុ. (<និ+សិ+ត) ដែលអាស្រ័យនូវប្រយោជន៍ ។ . **បទ** នបុំ. បទជាគ្រឿងសំដែងនូវសេចក្ដី, បទនៃសេចក្ដី ។ . **បុរេក្ខារតា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកធ្វើនូវប្រយោជន៍ក្នុងខាងមុខ (បុរេក្ខារ<បុរេ+ករ, ករ>ខារ+ណ) ។ . **ភញ្ជនក** គុ. (<ភញ្ជ+យុ+ក.ស.) ដែលបំបាក់នូវប្រយោជន៍ ។ . **ធម្មូបនិស្សិត** គុ. (<អត្ថធម្ម+ឧប+និ+សិ+ត) ចូលទៅអាស្រ័យហើយនូវអត្ថនិងធម៌, គឺអត្ថនិងធម៌ចូលទៅអាស្រ័យហើយ ។ . **វស** បុំ. អំណាចនៃប្រយោជន៍, .នៃសេចក្ដី ។ . **វិញ្ញាបនី** ឥ. វាចាជាហេតុញុំាងបុគ្គលឱ្យដឹងច្បាស់នូវសេចក្ដី ។ . **សាធក** បុំ. អ្នកញុំាងប្រយោជន៍ឱ្យសម្រេច, អ្នកសម្រេចនូវប្រ-

យោជន៍ (<សាធ(១)+ណ្វុ); វិ. **អត្ថំ សាធេតីតិ > អត្ថសាធកោ** ។

អត្ថានត្ថ បុំ. (អត្ថ+អនត្ថ) ប្រយោជន៍និងមិនមែនជាប្រយោជន៍, សេចក្ដីចម្រើននិងសេចក្ដីវិនាស ។ . **ជាននក** បុំ. អ្នកដឹងនូវប្រយោជន៍និងមិនមែនជាប្រយោជន៍ (ជាននក<ញា>ជា+យុ, យុ>អានន+ក) ។

អត្ថង្គមិត គុ. [អត្ថំ+គម+ឥ+ត] ដែលដល់ហើយនូវកិ.តាំងទៅមិនបាន, អស្ដង្គត; (អត្ថ<ន+ថា+អ) ។ . **កាល** បុំ. កាលនៃព្រះអាទិត្យដល់ហើយនូវកិ.តាំងនៅមិនបាន, កាលនៃព្រះអាទិត្យអស្ដង្គតហើយ ។

អត្ថង្គមេតិ កិ. [អត្ថំ+គម+អ, អ>ឯ+តិ.វ.] រមែងដល់នូវកិ.តាំងនៅមិនបាន, រមែងដល់នូវកិ.សាបសូន្យ ។

អត្ថត គុ. [អា+ថរ+ត] ដែល...ក្រាលហើយ, .លាហើយ, .គ្រដាងហើយ, .តម្រៀបហើយ ។ . **ផលក** នបុំ. ផែនក្ដារ ឬបន្ទះក្ដារដែល...ក្រាលហើយ; វិ. **អត្ថរិយិត្ថាតិ > អត្ថតោ** ។

អត្ថរណ នបុំ. [អា+ថរ+យុ] វត្ថុសម្រាប់ក្រាល (កម្រាល); វិ. **អត្ថរតិ ឯតេនាតិ > អត្ថរណំ** ។ ទីជាទីក្រាល; វិ. **អត្ថរតិ ឯត្ថាតិ > អត្ថរណំ** ។ កិ.ក្រាល; វិ. **អត្ថរិយតេតិ > អត្ថរណំ** ។ . **ដ្ឋាន** នបុំ. ទីជាទីក្រាល ។ . **បាវុរណនិសីទន** នបុំ. វត្ថុសម្រាប់ក្រាលនិងសម្រាប់ដណ្ដប់និងសម្រាប់អង្គុយ (កម្រាលនិងភួយនិងសំពត់និសីទនៈ) ។

---

(១) សាធ+ណ្វុ ក៏បាន ។

អត្ថរន្តិ កិ. [អា+ថរ+អ+អន្តិ.វ.] ក្រាល, លាត, លា, ត្រដាង ។

អត្ថរសិ កិ. [អា+ថរ+អ+សិ.វ.] ក្រាល, ... ។

អត្ថរាបេត្វា អ. [អា+ថរ+ណាបេ+ត្វា] ញុំាង...ឱ្យក្រាលហើយ, ... ។

អត្ថរិត្វា អ. [អា+ថរ+ឥ.អា.+ត្វា] ក្រាលហើយ... ។

អត្ថរិតុកាម គុ. [អត្ថរិតុំ+កាម] អ្នកប្រាថ្នាដើម្បីក្រាល, ចង់ដើម្បីក្រាល, មានប្រាថ្នាដើម្បីក្រាល ។

អត្ថវណ្ណនា ឥ. [អត្ថ+វណ្ណ+យុ+អា.ឥ.] កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវសេចក្តី; វិ. **អត្ថំ វណ្ណេតិ ឯតាយាតិ > អត្ថវណ្ណនា** ។

អត្ថិក គុ. [អត្ថ+ណិក] មានប្រយោជន៍, មានសេចក្តីត្រូវការ; វិ. **អត្ថោ យស្ស អត្ថីតិ > អត្ថិកោ** ។ ប្រកបដោយប្រយោជន៍; វិ. **អត្ថេន និយុត្តោ > អត្ថិកោ** ។

អត្ថិ កិ. [អស+អ+តិ, តិ>ត្ថិ] រមែងមាន, រមែងជា... ។ -**តា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជា...មាននៅ ។ -**ភាវ** បុ. ភាវៈនៃ...ជា...មាន ។ -**ភាវកាល** បុ. កាលនៃភាវៈនៃ...ជា...មាននៅ, កាលគឺភាវៈនៃ...ជា...មាននៅ ។

អត្ថុប្បត្តិ ឥ. [អត្ថ+ឧប្បត្តិ] កិ.កើតឡើងនៃសេចក្តី, ហេតុជាគ្រឿងកើតឡើងនៃសេចក្តី (ឧប្បត្តិ<ឧ+បទ+តិ); វិ. **អត្ថស្ស ឧប្បត្តិ > អត្ថុប្បត្តិ** ។

អថ និ. (ប្រាប់កាល)=គ្រានោះ, លំដាប់នោះ, ក្នុងកាលនោះ ។ និ.(ប្រាប់សេចក្តីជញ្ជឹង ឬស្មាន)=បើ, បើជា, ... ។

អថាវរត្ត បុ. [អថាវរ+ត្ត] សេចក្តីថាមិនមាំមួន, -មិនឋិតថេរ ។

អថោ និ. មួយទៀត, មួយវិញទៀត, មយ៉ាងទៀត... ។

អនណ គុ. [ន+ឥណ] មានអាជ្ញាមិនមាន, មិនមានអាជ្ញា; វិ. **នត្ថិ ឥណំ អស្សាតិ > អនណោ** ។

អទលិទ្ទ គុ. [ន+ទលិទ្ទ] មិនមែនអ្នកដល់នូវភាពនៃខ្លួនជាបុគ្គលទុគ៌ត, មិនមែនអ្នកកំសត់, មិនមែនអ្នកទាល់ក្រ (ទលិទ្ទ<ទល+ឥទ្ទ); វិ. **ទលតិ ទុគ្គតភាវំ គច្ឆតីតិ > ទលិទ្ទោ, ន ទលិទ្ទោ > អទលិទ្ទោ** ។

អទស្សន នបុ. [ន+ទិស+យុ] ទីជាទីមិនឃើញ, កិ.មិនឃើញ, កិ.មិនសម្តែង, កិ.មិនបង្ហាញ ។

អទហនកាល បុ. [អទហន+កាល] កាលនៃកិ.មិនឆេះ, កាលជាទីមិនឆេះ ។

អទាតុកាម គុ. [អទាតុំ+កាម ឬន+ទាតុកាម] ជាអ្នកចង់ដើម្បីមិនឱ្យ, មិនចង់ដើម្បីឱ្យ ។

អទានសីល គុ. [អទាន+សីល] មានកិ.មិនឱ្យជាប្រក្រតី; វិ. **អទានំ សីលមស្សាតិ > អទានសីលោ** ។

អទិដ្ឋ គុ. [ន+ទិស+ត] គឺ...មិនឃើញហើយ ។ -**ធម្ម** គុ. មានធម៌គឺ...មិនឃើញហើយ ។ -**បុព្វក** គុ. អ្នកគឺ...មិនធ្លាប់ឃើញហើយ ។ -**បុព្វមរណ** គុ. មានសេចក្តីស្លាប់គឺ...មិនធ្លាប់ឃើញហើយ ។ -**បុព្វសហាយក** បុ. ជាសំឡាញ់គឺ... មិនឃើញហើយក្នុងកាល

មុន, ជាសំឡាញ់គឺ...មិនធ្លាប់ឃើញហើយក្នុងកាលមុន ។ . សច្ច គុ. មានសច្ចៈមិនទាន់ឃើញហើយ ។

អទិត្ត គុ. [ន+ទិប+ត] មិនក្តៅហើយ, មិនរុងរឿងហើយ ។

អទិន្នក គុ. [ន+ទា+ត, ត>ន្ន+ក.ស.] (វត្ថុ) ដែលគេមិនឱ្យហើយ ។

អទិន្ន គុ. [ន+ទា+ត] ដែល...មិនឱ្យហើយ ។ . **ភាវ** បុំ. ភាវៈនៃ...ជា..., គឺ...មិនឱ្យហើយ ។

អទិស្សមានរូប គុ. [អទិស្សមាន+រូប] មានរូបគឺបុគ្គលកាលមិនឃើញ, មានរូបកាលមិនប្រាកដ; វិ. **អទិស្សមានំ រូបំ យស្ស សោ> អទិស្សមានរូបោ** ។

អទុដ្ឋ គុ. [ន+ទុស+ត] គឺ...មិនប្រទូស្តហើយ, គឺទោសមិនប្រទូស្តហើយ ។

អទុស្សន្ត គុ. [ន+ទុស+អន្ត] កាលមិនប្រទូស្ត ។

អទេន្ត គុ. [ន+ទា+អន្ត] កាលមិនឱ្យ ។

អទេសេន្ត គុ. [ន+ទិស+ណេ+អន្ត] កាលមិនសំដែង ។

អទ្ទស កិ. [អ+ទិស+អ+អា.ហី.(១)] បានឃើញហើយ ។

អទ្ទសា កិ. [អ+ទិស+អ+អា.ហី.] បានឃើញហើយ ។

អទ្ទក្ខ កិ. [អ+ទិស, ទិស>ទក្ខ+អ+អា.ហី.(២)] បានឃើញហើយ ។

អទ្ទក្ខិ កិ. [អ+ទិស, ទិស>ទក្ខ+អ+ឦ.អជ្ជ.] បានឃើញហើយ ។

(១) (២) អា.ហី>អ ។

អទ្ធុពន្ធន ឧបុំ.[អទ្ធុ+ពន្ធន] វត្ថុជាគ្រឿងចងគឺខ្នោះ, ចំណងគឺខ្នោះ (អទ្ធុ< អធ+ទុ=វត្ថុសម្រាប់រងនូវទុក្ខនៃជន (ខ្នោះ); វិ. **ទុក្ខំ អធិកំ អនុភវតិ ឯតេនាតិ > អទ្ធុ; ពន្ធតិ ឯតេនាតិ > ពន្ធនំ, អទ្ធុ ឯវ ពន្ធនំ > អទ្ធុពន្ធនំ** ។

អទ្ធគូ គុ. [អទ្ធ+គម+រូ] អ្នកដើរក្នុងផ្លូវឆ្ងាយ ឬអ្នកទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ (អ្នកដំណើរ); វិ. **អទ្ធនិ មគ្គេ គច្ឆតីតិ> អទ្ធគូ, អទ្ធានំ គច្ឆតីតិ វា > អទ្ធគូ** ។ . **ភាវ** បុំ. ភាវៈនៃ...អ្នកដើរទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ (ផ្លូវវែង, កាលវែង) ។

អទ្ធា និ. ពិត, ដោយពិត, ដោយដាច់ខាត ។ ន., បុំ. ផ្លូវ ឬផ្លូវឆ្ងាយ ។

អទ្ធានគមន ឧបុំ.[អទ្ធាន+គម+យុ] កិ.ឬដំណើរទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ ។

អទ្ធិក បុំ. [អទ្ធ ឬ អទ្ធាន+ណិក] អ្នកដើរទៅកាន់ផ្លូវ (អ្នកដំណើរ); វិ. **អទ្ធំ មគ្គំ គច្ឆតីតិ> អទ្ធិកោ** ។ . **មនុស្ស** បុំ. មនុស្សអ្នកដើរទៅកាន់ផ្លូវ, មនុស្សអ្នកដំណើរ ។

អធម្មតេជ បុំ.[អធម្ម+តេជ] តេជៈនៃបុគ្គលអ្នកមានធម៌មិនមាន, តេជៈនៃទោសមិនមែនជាធម៌ ។

អធម្មិក គុ. [ន+ធម្ម+ណិក] អ្នកមិនប្រព្រឹត្តតាមធម៌; វិ. **ន ធម្មេន ចរតីតិ > អធម្មិកោ** (១); អ្នកមិនតាំងនៅក្នុងធម៌; វិ. **ន ធម្មេ តិដ្ឋតីតិ > អធម្មិកោ** (១); អ្នកមិនប្រកបដោយធម៌; វិ. **ន**

(១) ចងវិគ្គហៈជាបទតទ្ធិតសិន ហើយសឹមចងជាបទសមាសមួយលើកទៀតគួរជាង ។

ធម្មេន និយុត្តោ > អធម្មិកោ (១) ។ -**ភាវ** ថុំ. ភាវៈនៃបុគ្គលអ្នក... ។ -**រាជ** ថុំ. ស្ដេចមិនប្រកបដោយធម៌ ។

អធម្ម គុ. [ន+ធម្ម] មិនមែនជាធម៌, មិនមានធម៌ ។

អធិកតរ គុ. [អធិក+តរ] ដ៏លើសជាង, ដ៏ក្រៃលែងជាង ។

អធិករណ នថុំ. [អធិ+ករ+យុ] ទោសជាតជាគ្រឿងធ្វើក្រៃលែង ឬកិ. ធ្វើដ៏ក្រៃលែង (អធិករណ៍, ជំលោះ); វិ. **អធិករោតិ ឯតេនាតិ > អធិករណំ, អធិកំ វា ករណំ > អធិករណំ** ។ -**បសុត** គុ. អ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងអធិករណ៍ ។ -**វូបសមនាទិក** គុ. មានកិ.ចូលទៅរំងាប់នូវអធិករណ៍ជាដើម, មានកិ.ញុំាងអធិករណ៍ឱ្យចូលទៅរំងាប់ជាដើម ។

អធិការ ថុំ. [អធិ+ករ+ណ] កិ.ធ្វើក្រៃលែង; វិ. **ករណំ > ការោ, អធិកោ ការោ > អធិការោ, អធិករណំ វា > អធិការោ** ។ គុណដ៏បុគ្គលគប្បីធ្វើក្រៃលែង; វិ. **អធិកាតព្វោតិ > អធិការោ** ។ គុណវិសេសជាគ្រឿងធ្វើក្រៃលែង; វិ. **អធិករោតិ ឯតេនាតិ > អធិការោ** (អធិការ, សេចក្ដីកសាង) ។

អធិគច្ឆតិ កិ. [អធិ+គម, ម>ច្ឆ+អ+តិ.វ.] រមែងបាន, លុះ, ត្រាស់ដឹង ។

អធិគត គុ. [អធិ+គម+ត] គឺ...បានហើយ, -លុះហើយ, -ត្រាស់ដឹងហើយ ។

-**វិសេស** គុ. មានគុណវិសេសបានហើយ ។

(១) ចងវិគ្គហៈជាបទតទ្ធិតសិន ហើយសឹមចងជាបទសមាសមួយលើកទៀតគួរជាង ។

អធិគម ថុំ. [អធិ+គម+អ] កិ.ដល់ក្រៃលែង, បាន, លុះ, ត្រាស់ដឹង ។

-**ឧបាយ** ថុំ. ឧបាយជាគ្រឿងបាន... ។

អធិចិត្ត នថុំ. [អធិ+ចិត្ត] ចិត្តដ៏ក្រៃលែង, ធម៌អាស្រ័យនូវចិត្តហើយប្រព្រឹត្តទៅ, គុណជាតដែលប្រព្រឹត្តទៅអាស្រ័យនូវសមាធិ ។

អធិចេតស គុ. [អធិចេត+ស] មានចិត្តដ៏ក្រៃលែង; វិ. **អធិកំ ចេតំ > អធិចេតំ, អធិចេតំ ឯតស្ស អត្ថីតិ > អធិចេតសោ** ។

អធិដ្ឋាន នថុំ. [អធិ+ឋា+យុ] គុណជាតជាគ្រឿងតាំងទុកនូវចិត្តក្នុងអារម្មណ៍ (សេចក្ដីតាំងចិត្ត, អធិដ្ឋាន); វិ. **អធិដ្ឋាតិ** (១) **ឯតេន អារម្មណេ ចិត្តន្តិ > អធិដ្ឋានំ** ។

អធិដ្ឋាយ អ. [អធិ+ឋា+ត្វា, ត្វា>យ] អធិដ្ឋានហើយ, តាំងចិត្តហើយ ។

អធិដ្ឋិត គុ. [អធិ+ឋា, ឋា>ដ្ឋិ+ត] គឺ...អធិដ្ឋានហើយ ។

អធិប្បញ្ញា ឥ. [អធិ+បញ្ញា] បញ្ញាដ៏ក្រៃលែង, គុណជាតអាស្រ័យនូវបញ្ញាហើយប្រព្រឹត្តទៅ, គុណជាតដែលប្រព្រឹត្តទៅអាស្រ័យនូវបញ្ញា ។

អធិបតិវស ថុំ. [អធិបតិ+វស] អំណាចនៃ...ជាអធិបតី, -ជាធំក្រៃលែង ។

អធិបន្ន គុ. [អធិ+បទ+ត, ត>អន្ន] គឺ...គ្របសង្កត់ហើយ ។

អធិប្បេត គុ. [អធិ+ប+ឥ+ត] គឺ...អធិប្បាយហើយ, -ប្រាថ្នាហើយ, -សំដៅហើយ, -បំណងហើយ; វិ. **អធិប្បយិត្ថ ឥច្ឆិយិត្ថាតិ > អធិប្បេតោ** ។

(១) អធិដ្ឋហតិ ក៏បាន ។

អធិមត្ត គុ. [អធិ+មត្ត] មានប្រមាណដ៏ក្រៃលែង, មាត្រាថាក្រៃលែង ។

-**សិនេហ** បុំ. សេចក្ដីស្រឡាញ់មានប្រមាណដ៏ក្រៃលែង ។

អធិមានិក គុ. [អធិមាន+ណិក] អ្នកមានមានះដ៏ក្រៃលែង, អ្នកមានសេចក្ដីប្រកាន់ដ៏ក្រៃលែង; វិ. **អធិមានោ យស្ស អត្ថិ > អធិមា-និកោ** ។

អធិមុត្តិ កិ. [អធិ+មុច+យ+ក្ល-អដ្ឋ.] រួចស្រឡះហើយ, មុជចូលហើយ, ជ្រែកចូលហើយ ។

អធិមុញ្ចិត្វា អ. [អធិ+មុច+និ-អា+តុ-អា+ត្វា] ផុតស្រឡះហើយ, ជ្រែកចូលហើយ ។

អធិមុត្ត គុ. [អធិ+មុច+ត] ផុតស្រឡះហើយ, ជឿស៊ប់ហើយ, បង្អោនចិត្តទៅហើយ ។

អធិយស្សុ កិ. [អធិ+ឥ, ឥ>យ+អ+ស្សុ-ប.] ចូររៀន, ចូរសិក្សា ។

អធិរាជ បុំ. [អធិ+រាជ] ស្ដេចក្រៃលែង, ស្ដេចជាធំ; វិ. **អធិកោ រាជា > អធិរាជា** ។

អធិវចន នបុំ. [អធិ+វច+យុ] ពាក្យជាគ្រឿងពោលកំណត់ (ឈ្មោះ) ។ ម្យ៉ាងទៀត សំឡេងជាគ្រឿងដែលជនធ្វើនូវការកំណត់ហើយពោល (ឈ្មោះ); វិ. **ការណំ អធិការំ កត្វា វុច្ចតិ អក្ខោ ឯតេន សទ្ទេនាតិ > អធិវចនំ** ។

អធិវុត្ថ គុ. [អធិ+វស+ត] ដែលនៅអាស្រ័យហើយ, នៅសង្កត់ហើយ ។

អធិវាសន នបុំ. [អធិ+វស+ណេ+យុ] កិ.ញ៉ាំងពាក្យឱ្យនៅសង្កត់, ការទទួលនិមន្ត, ការទទួលពាក្យ, សេចក្ដីអត់សង្កត់ ។

អធិវាសយិស្សុ កិ. [អធិ+វស+ណយ+ឧំ អដ្ឋ.] ញ៉ាំងពាក្យឱ្យនៅសង្កត់ហើយ, ទទួលហើយ, ទទួលពាក្យហើយ, ទទួលនិមន្តហើយ ។

អធិវាសិត គុ. [អធិ+វស+ណេ+ឥ-អា.+ត] គឺ...ញ៉ាំងពាក្យឱ្យនៅសង្កត់ហើយ, -អត់សង្កត់ហើយ, -ទទួលហើយ, ... ។

អធិវាសេត្វា អ. [អធិ+វស+ណេ+ត្វា] ញ៉ាំងពាក្យឱ្យនៅសង្កត់ហើយ, អត់សង្កត់ហើយ, ទទួលហើយ, ... ។

អធិវុត្ថ គុ. [អធិ+វស+ត, អនៃវ>ឧ] ដែលនៅអាស្រ័យហើយ, ទទួលហើយ ។

អធិសេស្សតិ កិ. [អធិ+សី+អ+ស្សតិ-ភ.] នឹងដេកសង្កត់, នឹងដេកផ្ទាល់ ។

អធុនាគត គុ. [អធុនា+អាគត] ដែលមកហើយក្នុងកាលឥឡូវនេះ, ដែលមកហើយមិនយូរ, ដែលទើបនឹងមកក្នុងកាលអម្បាញ់មិញ ។

អធុវ គុ. (ន+ធុវ) មិនទៀង, មិនមែនជាប្ដី ។ -**សីល** គុ. មានសីលមិនទៀងទាត់ ។

អធោភាគ គុ. [អធោ+ភាគ] មានចំណែកក្នុងខាងក្រោម; បុំ. ប្រទេសជាចំណែកក្នុងខាងក្រោម ។

អធោមុខ គុ. [អធោ+មុខ] មានមុខក្នុងខាងក្រោម, មានមុខចុះក្រោម, ខាងក្រោមនៃមុខ; វិ. **មុខស្ស អធោ > អធោមុខំ** ។

នៃខ្លួន, (មានចិត្តអាក្រក់) ។ . លក្ខណោ នបុំ. អនត្តលក្ខណៈ, ធម្មជាតជាគ្រឿងកំណត់ថាធម៌ទាំងឡាយមិនមែនជារបស់នៃខ្លួន, ធម្មជាតជាគ្រឿងកំណត់ថាមិនមែនជារបស់នៃខ្លួន ។

អនត្ថ គុ. [ន+អត្ថ] មិនមែនជាប្រយោជន៍, មិនមែនជាសេចក្តីចម្រើន, កម្មមានប្រយោជន៍មិនមាន ។ . កាមី គុ. (<កម+ណ)អ្នកប្រាថ្នានូវកម្មមិនមែនជាប្រយោជន៍; វិ. **អនត្ថំ កាមេតីតិ > អនត្ថកាមោ** ។ . ការក ថុំ., នបុំ. (<ករ+ណ្វុ) អ្នកធ្វើនូវកម្មមិនមែនជាប្រយោជន៍; វិ. **អនត្ថំ ករោតីតិ >អនត្ថការកោ** ។

អនត្តង្គត គុ. [ន+អត្តង្គត] មិនទាន់អស្តង្គតហើយ, មិនទាន់ដល់ហើយនូវកិ. តាំងនៅមិនបាន; (ន+អត្ថំ>អនត្ថំ+គម+ត) ។

អនត្តង្គមិត គុ. [ន+អត្តង្គមិត] ប្រែដូច «អនត្តង្គត» ។

អនត្ថនិស្សិត គុ. [អនត្ថ+និស្សិត] អាស្រ័យហើយនូវកម្មមិនមែនជាប្រយោជន៍, គឺកម្មមិនមែនជាប្រយោជន៍អាស្រ័យហើយ ។

អនត្ថបទសញ្ហិត គុ. [អនត្ថបទ+សញ្ហិត] ប្រកបហើយដោយបទមិនមែនជាប្រយោជន៍ ឬមិនមានប្រយោជន៍, ប្រកបហើយដោយបទមិនមែនជាគ្រឿងសំដែងនូវកម្មមិនមែនជាប្រយោជន៍; (សញ្ហិត <សំ+ហិ+ត) ។

អនត្ថិក គុ. [ន+អត្ថិក] អ្នកមិនមានសេចក្តីត្រូវការ; វិ. **អត្ថោ យស្ស អត្ថីតិ> អត្ថិកោ, ន អត្ថិកោ> អនត្ថិកោ** ។ . ភាវ នបុំ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីត្រូវការ ។

អនទ្ធនិយ គុ. [ន+អទ្ធនិយ] មិនគួរដល់កាលដ៏យូរអង្វែង, មិនមែនជាហេតុជាទីតាំងនៃកាលដ៏យូរអង្វែង, មិនគួរដល់សេចក្តីមាំមួន ។ . តា ឥ. ភាវៈនៃកាយជារបស់មិនគួរដល់កាលដ៏យូរអង្វែង, ភាវៈនៃកាយជារបស់មិនគួរដល់សេចក្តីមាំមួន ។

អននុច្ឆវិក គុ. [ន+អនុច្ឆវិក] មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមសម្បុរថ្ងៃ; មិនសមគួរ, មិនត្រូវបែប ។

អននុញ្ញាត គុ. [ន+អនុ+ញា+ត] គឺ...មិនអនុញ្ញាតហើយ, .មិនយល់តាមហើយ ។ . ភាវ នបុំ. ភាវៈនៃ...គឺ...មិនអនុញ្ញាតហើយ ឬមិនទាន់អនុញ្ញាតហើយ ។

អននុរូប គុ. [ន+អនុ>អននុ+រូប] មានសភាពមិនសមគួរ (មិនត្រូវបែប, មិនត្រូវទំនង); វិ. **ន អនុ > អននុ, អននុ រូបំ យស្ស តំ > អននុរូបំ** ។

អននុវជ្ជ គុ. [ន+អនុវជ្ជ] មិនមានទោសគឺបុគ្គលគប្បីវៀរចោល, មិនមានទោសគឺបុគ្គលគប្បីវៀររឿយៗ; វិ. **អនុវជ្ជេតព្វោតិ > អនុវជ្ជោ, នត្ថិ អនុវជ្ជោ ឯតស្សាតិ > អននុវជ្ជោ** ។

អននុស្សរិត្វា អ. [ន+អនុ+សរ+ឥ.អា.+ត្វា] មិនរឭកតាមហើយ, មិនរឭករឿយៗហើយ, នឹកមិនឃើញហើយ ។

អនន្វាហតចេតស គុ. [អនន្វាហត+ចេតស] មានចិត្តគឺទោសមិនតាមកំចាត់ចង់ហើយ, មានចិត្តគឺទោសមិនតាមបៀតបៀនហើយ, មានចិត្តគឺទោសមិនខ្ទាំងខ្ទប់រឿយៗហើយ, មានចិត្តគឺទោសបៀតបៀន

ទូទៅរឿយៗមិនមាន (អនន្ទាហត<ន+អនុ+អា+ហន+ត) ។

អនន្តគោចរ គុ. [អនន្ត+គោចរ] មាននិព្វានមិនមានទីបំផុតជាអារម្មណ៍ ឬគោចរ (គោចរ=អារម្មណ៍ជាទីចរទៅ ឬជាទីត្រេចទៅនៃឥន្ទ្រិយ៍); វិ. **អនន្តំ និព្វានំ គោចរំ យស្ស តំ > អនន្តគោចរំ** ។

អនន្តរ គុ. [ន+អន្តរ] មានចន្លោះមិនមាន (ជាលំដាប់បន្ទាប់) ។ . **គព្ភ** ចុំ. បន្ទប់ ឬល្វែងជាប់ៗដាប់ ។ . **គាថា** ឥ. គាថាជាលំដាប់ ។ . **គេហា-វាសី** ចុំ. អ្នកនៅក្នុងផ្ទះជាលំដាប់ ។ . **អត្តភាវ** ចុំ. អត្តភាពជាលំដាប់ ។ . **អាសន** នចុំ. អាសនៈមានចន្លោះមិនមាន, អាសនៈជាលំដាប់ ។

អនន្ធ គុ. [ន+អន្ធ] មិនមែនជាបុគ្គលងងឹត, មិនមែនជាបុគ្គលខ្វាក់ (អន្ធ<អន្ធ+អ); វិ. **អន្ធោ ហោតិ> អន្ធោ, ន អន្ធោ>អនន្ធោ** ។

អនបគន្តា អ. [ន+អប+គម+ត្វា] មិនទៅប្រាសហើយ, មិនចេញចេញហើយ។

អនបនីតតា ឥ. [អនបនីត+តា] ភាវៈនៃ...ជា...គឺ...មិននាំប្រាសហើយ ឬមិននាំចេញហើយ (<ន+អប+នី+ត); វិ. **ន អបនីយិត្ថាតិ> អនបនីតោ តស្ស ភាវោ > អនបនីតតា** ។

អនបលោកិត គុ. [ន+អប+លោក ឬលុត+ឥ.អា.+ត] គឺ...មិនលាហើយ, មិនប្រាប់ហើយ ។

អនបេក្ខ គុ. [ន+អបេក្ខ] អ្នកមិនមានសេចក្ដីសម្លឹង, អ្នកមិនមានសេចក្ដី

ព្រងើយកន្តើយ, អ្នកមិនមានសេចក្ដីអាឡោះអាល័យ, អ្នកមិនមានសេចក្ដីពិនិត្យ ។ (អបេក្ខ<អប+ឥក្ខ+ណ); វិ. **អបេក្ខនំ > អបេក្ខា, នត្ថិ អបេក្ខា ឯតស្សាតិ> អនបេក្ខោ** ។

អនប្បក គុ. [ន+អប្ប+ក] មិនមានប្រមាណតិច, មិនតិច(ច្រើន); វិ. **អប្បំ បរិមាណំ អស្សាតិ> អប្បកំ, ន អប្បកំ> អនប្បកំ** ។

អនភិជ្ឈនកសត្ត ចុំ. [អនភិជ្ឈនក+សត្ត] សត្វអ្នកមិនសម្លឹងចំពោះ ឬមិនសម្លឹងរំពៃ (អនភិជ្ឈនក<ន+អភិ+ឈេ+ណ្វុ, ណ្វុ>អនក) ។

អនភិជ្ឈា ឥ. [ន+អភិ+ឈេ+អ+អា.ឥ.] កិ.មិនសម្លឹងចំពោះ ឬមិនសម្លឹងរំពៃ ។ ធម្មជាតមិនសម្លឹងរំពៃនូវសម្បត្តិនៃជនដទៃ; វិ. **បរសម្បត្តិ អភិជ្ឈាយតីតិ > អភិជ្ឈា, ន អភិជ្ឈា > អនភិជ្ឈា** ។

អនភិនន្ទិត្វា អ. [ន+អភិ+នន្ទ+ឥ.អា.+ត្វា] មិនត្រេកអរចំពោះហើយ ។

អនភិភូត គុ. [ន+អភិ+ភូ+ត] គឺ...មិនគ្របសង្កត់ហើយ, មិនជិះជាន់ហើយ ។

អនភិរត គុ. [ន+អភិ+រម+ត] មិនត្រេកអរចំពោះហើយ, (អផ្សុកហើយ); វិ. **ន អភិរមតីតិ > អនភិរតោ** ។ . **កាល** ចុំ. កាលនៃ...មិនត្រេកអរចំពោះហើយ ។ . **ភិក្ខុ** ចុំ. ភិក្ខុអ្នកមិនត្រេកអរចំពោះហើយ (ភិក្ខុអ្នកអផ្សុកហើយ) ។

អនមតគ្គ គុ. [ន+អញ្ញាត>អនមត+អគ្គ] មានទីបំផុតគឺបុគ្គលដឹងហើយមិនមាន, មានទីបំផុតគឺបុគ្គលមិនដឹងហើយ, មានទីបំផុតខាងដើមគឺបុគ្គលមិនដឹងហើយ; វិ. **នត្ថិ អញ្ញាតោ អគ្គោ ឯតស្សាតិ >**

អនមតគ្គោ (សំសារោ) ។ . **ធម្មទេសនា** ន. ធម្មទេសនាដែលមកហើយក្នុងអនមតគ្គសូត្រ ។ . **បរិយាយ** ចុំ. សេចក្ដីបរិយាយនៃអនមតគ្គសូត្រ (**បរិយាយ**<បរិ+អយ, អយ>អាយ+ណ+យ.អា.); វិ. **បរិយាយនំ > បរិយាយោ** ។

អនមស្សនភាវ ចុំ. [អនមស្សន+ភាវ] ភាវៈនៃកិ.មិនបង្អោនទៅ, ភាវៈនៃកិ.មិននមស្សការ, ភាវៈគឺកិ.មិនថ្វាយបង្គំ ។

អនម្ពិល គុ. [ន+អម្ពិល] មានរសជូរមិនមាន, មិនមានរសជូរ (**អម្ពិល**<អម្ព+ឥល) វត្ថុជាគ្រឿងជូរគឺថាជាគ្រឿងធ្វើនូវសំឡេងនៃជន (ជូរ, សជូរ); វិ. **អម្ពន្តិ សទ្ទំ ករោន្តិ ឯតេនាតិ > អម្ពិលំ, នត្ថិ អម្ពិលំ ឯតស្សាតិ > អនម្ពិលំ** ។

អនម្ពិកាល ចុំ. [អនម្ពិ+កាល] កាលជាទីយំ, កាលជាទីយំរៀបរាប់ (**អនម្ពុកាល** ក៏មាន) ។

អនយព្យសន នចុំ. [អនយ+ព្យសន] សេចក្ដីមិនចំរើននិងសេចក្ដីវិនាស, សេចក្ដីវិនាសមិនមែនជាសេចក្ដីចំរើន, ទុក្ខជាគ្រឿងញុំាងសុខឲ្យវិនាសមិនមែនជាសេចក្ដីចំរើន (**អនយ**<ន+អយ=មិនមែនជាសេចក្ដីចំរើន, សេចក្ដីមិនចំរើន; វិ. **អយនំ វឌ្ឍនំ> អយោ, ន អយោ> អនយោ**; **ព្យសន**<វិ+អស+យុ=ទុក្ខជាគ្រឿងញុំាងសុខឲ្យវិនាស, សេចក្ដីវិនាស; វិ. **សុខំ ព្យសេតិ វិ-នាសេតិ អនេនាតិ > ព្យសនំ**) ។

នរិយ គុ. [ន+អរិយ] មិនប្រសើរ, មិនមែនជារបស់នៃព្រះអរិយៈ, មិនមែនជាព្រះអរិយៈ ។

នលង្កត្វា អ. [ន+អលំ+ករ+ត.អា+ត្វា] មិនធ្វើឲ្យល្មមហើយ, មិនធ្វើប្រដាប់ហើយ, មិនប្រដាប់ហើយ ។

នវដ្ឋិតចិត្ត គុ. [អនវដ្ឋិត+ចិត្ត] មានចិត្តមិនតាំងស៊ប់ហើយ ឬមិនដឹកល់ចុះហើយ, មានចិត្តមិនតាំងមាំហើយ (**អនវដ្ឋិត**<ន+អវ+ឋា, អានៃឋា>ឥ+ត) ។ . **កាល** ចុំ. កាលនៃ...មានចិត្តមិនតាំងមាំហើយ។

នវជ្ជ គុ. [ន+អវជ្ជ] មានទោសគឺបុគ្គលគប្បីវៀរមិនមាន, មិនមានទោសគឺបុគ្គលគប្បីវៀរ (មិនមានទោស); វិ. **វជ្ជេតព្វាតិ> វជ្ជោ, វជ្ជោ ឯវ > អវជ្ជោ** (អ ឥតិ និបាតោ) វិ. **នត្ថិ អវជ្ជោ ឯតស្សាតិ > អនវជ្ជោ** ។ . **អត្ថ** ចុំ. អត្ថថា ឬសេចក្ដីថាមានទោសគឺបុគ្គលគប្បីវៀរមិនមាន ។

នវសេសបរិយាទានវចន នចុំ.[អនវសេស+បរិយាទាន+វចន] ពាក្យជាគ្រឿងកាន់យកជុំវិញនូវ...មិនមានសេសសល់, ពាក្យជាគ្រឿងកំណត់ដោយមិនមានសេសសល់ (**បរិយាទាន**<បរិ+អា+ទា+យុ, ចុះយ.អា.) ។

នវសេសេត្វា អ. [ន+អវ+សិស+ណេ+ត្វា] មិនញុំាង...ឲ្យសេសចុះហើយ, មិនឲ្យសេសសល់ហើយ ។

នវស្សុតចិត្ត គុ. [អនវស្សុត+ចិត្ត] មានចិត្តមិនទទឹកហើយដោយរាគៈ, មានចិត្តគឺរាគៈមិនទទឹកហើយ, មានចិត្តមិនទទឹកហើយ (**អន-**

វស្សុត < ន+អវ+សុ+ត); វិ. **អនវស្សុតំ ចិត្តំ យស្ស សោ > អនវស្សុតចិត្តោ** ។

អនស្សវ ចុំ. [ន+អ+សុ+ណ] កិ.មិនស្ដាប់, មិនស្ដាប់បង្គាប់; វិ. **សុណ-តេតិ > សវនំ, សវនំ ឯតស្ស > អស្សវនំ** (អ.និបាត); **អស្សវនំ > អស្សវោ, ន អស្សវោ > អនស្សវោ** ។

អនស្សាសិត្វា អ. [ន+អា+សស+ឥ.អា.+ត្វា] មិនដកដង្ហើមចេញហើយ, មិនលួងលោមហើយ, មិនត្រេកអរហើយ ។

អនាកុលតា ឥ. [អនាកុល+តា] ភាវៈនៃ...ជារបស់មិនវឹកវរ ។

អនាគតំសញ្ញាណ ទចុំ. [អនាគត+អំស+ញាណ] ញាណជាចំណែកក្នុងកាលជាអនាគត, ញាណប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចំណែកនៃកាលជាអនាគត ។

អនាគត គុ. [ន+អា+គម+ត] មិនមកហើយ, មិនទាន់មកដល់ហើយ; វិ. **ន អាគមិត្ថាតិ > អនាគតោ** ។

អនាគន្ត្វា អ. [ន+អា+គម+ត្វា] មិនមកហើយ, មិនទាន់មកហើយ ។

អនាគមន នចុំ. [ន+អា+គម+យុ] កិ.មិនមក, កិ.មិនទាន់មក ។

អនាគាមី គុ. [ន+អា+គម+ណី] ព្រះអនាគាមី, អ្នកនឹងមិនមកដោយប្រក្រតី, អ្នកមានកិ.មិនមកជាប្រក្រតី, អ្នកមានកិ.មកកាន់កាមធាតុដោយអំណាចនៃបដិសន្ធិមិនមាន ។ - **អរិយសាវក** ពុំ. អរិយសាវកជាអនាគាមី ។ - **ឧបាសិកា** ឥ. ឧបាសិកាជាអនាគាមី ។ - **ថេរ** ចុំ. ព្រះថេរៈជាអនាគាមី ។ - **ផលុបនិស្សយ** ចុំ. ធម៌ជាឧបនិស្ស័យនៃ

អនាគាមិផល ។ - **ផល** នចុំ. ផលនៃអនាគាមី ។ - **មគ្គវស** ចុំ. អំណាចនៃអនាគាមិមគ្គ ។ - **សុខមត្តក** គុ. ហេតុត្រឹមតែសុខនៃបុគ្គលជាអនាគាមី ។

អនាគារិក គុ. [ន+អាគារិក] បព្វជិតមានកម្មជាប្រយោជន៍ដល់ផ្ទះមិនមាន, មិនមានកម្មជាប្រយោជន៍ដល់ផ្ទះ (អ្នកមិនគ្រប់គ្រងផ្ទះ, អ្នកបួស); វិ. **អគារស្ស ហិតំ > អាគារិកំ** (កម្មំ), **នត្ថិ អាគារិកំ អស្សាតិ > អនាគារិកោ** ។

អនាគារិយ គុ. ដូច «អនាគារិក» ខុសគ្នាតែបច្ច័យគឺឈ ប៉ុណ្ណោះ ។ - **មុនិ** ចុំ. អ្នកប្រាជ្ញមិនមានកម្មជាប្រយោជន៍ដល់ផ្ទះ, អ្នកប្រាជ្ញមិនគ្រប់គ្រងផ្ទះ, អ្នកប្រាជ្ញជាបព្វជិត ។ - **សីល** នចុំ. សីលនៃ...។

អនាគារ គុ. [ន+អគារ] អ្នកមានផ្ទះមិនមាន; វិ. **នត្ថិ អគារំ ឯតស្សាតិ > អនាគារោ** ។

អនាចរិយកុល នចុំ. [អនាចរិយ+កុល] ត្រកូលនៃបុគ្គលមិនមែនជាអាចារ្យ; វិ. **ន អាចរិយោ > អនាចរិយោ តស្ស កុលំ > អនាចរិយកុលំ** ។

អនាចារកិរិយា ឥ. [អនាចារ+កិរិយា] កិ.ធ្វើនូវអនាចារ, កិ.ធ្វើនូវការប្រព្រឹត្តមិនគួរ, កិ.ធ្វើដោយអំណាចនៃកិ.ប្រព្រឹត្តមិនគួរ ។

អនាចារ ចុំ. [ន+អាចារ] កិ.ប្រព្រឹត្តិទូទៅមិនគួរ, មារយាទមិនគួរ (ឥតមារយាទ); វិ. **អយុត្តោ អាចារោ > អនាចារោ** ។ មានអាចារមិន

មាន, មានមារយាទមិនមាន; វិ. **នត្ថិ អាចារោ ឯតស្សាតិ > អនាចារោ** ។

អនាចិក្ខន្តិ គុ.[ន+អា+ចិក្ខ+អន្ត+ណ្យ] កាលមិនប្រាប់, កាលមិនពោល ។

អនាណត្ត គុ. [ន+អាណា+ត, ត>ត្ត] គឺ...មិនបង្គាប់ហើយ, គឺស្ដេចមិនទ្រង់បង្គាប់ហើយ ។

អនាតុរ គុ. [ន+អាតុរ] អ្នកមិនមានសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយ, អ្នកមិនមានសេចក្ដីរសាប់រសល់; វិ. **នត្ថិ អាតុរោ ឯតស្សាតិ > អនាតុរោ** ។

អនាថ គុ. [ន+នាថ] មានទីពឹងមិនមាន (ឥតទីពឹង); វិ. **នត្ថិ នាថោ ឯតស្សាតិ > អនាថោ** ។ **. សរីរ** នបុំ. សរីរៈនៃបុគ្គលមានទីពឹងមិនមាន ។

អនាថបិណ្ឌិក បុំ. [អនាថបិណ្ឌ+ណិក] អ្នកឱ្យនូវដុំបាយដល់ជនអ្នកមិនមានទីពឹង; វិ. **អនាថានំ បិណ្ឌំ ទទាតីតិ > អនាថបិណ្ឌិកោ** (សេដ្ឋីឈ្មោះអនាថបិណ្ឌិក) ។ **. ប្បមុខ** គុ. មានសេដ្ឋីឈ្មោះអនាថ-បិណ្ឌិកជាប្រមុខ ឬជាប្រធាន ។ **. វត្ថុ** នបុំ. រឿងនៃសេដ្ឋីឈ្មោះអនា-ថបិណ្ឌិក ។

អនាទយិត្វា អ. [ន+អា+ទា, អានៃទា>ឥ+យ.អា.+ត្វា] មិនកាន់យកហើយ, មិនអើពើហើយ ។

អនាទាន នបុំ. [ន+អា+ទា+យុ] កិ.មិនកាន់យក; គុ. អ្នកមានកិ.កាន់យកមិនមាន, អ្នកមិនមានសេចក្ដីប្រកាន់ ។

អនាបជ្ជិត្វា អ. [ន+អា+បទ+យ, ទ និង យ>ជ្ជ+ឥ.អា.+ត្វា] មិនដល់ហើយ,

អនិព្វុត គុ. [ន+និ+វា+ត, វ>ព>ព្វ, អានៃវា>ឧ] មិនរលត់ហើយ, មិនទាន់រលត់ហើយ (មានទុក្ខមិនទាន់រលត់ហើយ) ។

អនិព្វេមតិកភាវ បុំ.[អនិព្វេមតិក+ភាវ] ភាវៈនៃ...ជា...មិនមែនអ្នកមានសេចក្ដីសង្ស័យមិនមាន, .មិនមែនអ្នកមានសេចក្ដីសង្ស័យចេញហើយ; វិ. **នត្ថិ វិមតិ អស្សាតិ > និព្វេមតិកោ ; ន និព្វេ-មតិកោ > អនិព្វេមតិកោ តស្ស ភាវោ > អនិព្វេ-មតិកភាវោ** ។

អនិមិត្ត គុ. [ន+និមិត្ត] មាននិមិត្តមិនមាន, មានហេតុជាគ្រឿងកំណត់មិនមាន, (វិមោក្ខឈ្មោះអនិមិត្ត); វិ. **និម្មិនាតិ ឯតេនាតិ > និមិត្តំ, នត្ថិ និមិត្តំ ឯតស្សាតិ > អនិមិត្តំ** ។

អនិយតគតិក គុ.[អនិយត+គតិ+ក] អ្នកមានគតិមិនទៀង; វិ. **អនិយតា គតិ យស្ស សោ > អនិយតគតិកោ** ។

អនិយម គុ. [ន+និយម] មិនកំណត់, មានសេចក្ដីនិយមមិនមាន, មិនទៀង ។

អនិវត្តគមន នបុំ. [អនិវត្ត+គមន] កិ.ទៅមិនត្រឡប់វិញ, ដំណើរមិនវិលវិញ ។

អនិវត្តនភាវ បុំ. [អនិវត្តន+ភាវ] ភាវៈនៃ ឬ គឺកិ.មិនត្រឡប់វិញ ។

អនិវត្តន្ត គុ. [ន+និ+វត, វត>វត្ត+អន្ត] កាលមិនត្រឡប់វិញ, កាលមិនវិលវិញ ។

អនិវត្ត គុ. [ន+និ+វត+ត] មិនត្រឡប់វិញហើយ, មិនវិលវិញហើយ ។

អនិវេសន គុ. [ន+និវេសន] មានទីជាទីនៅអាស្រ័យមិនមាន (មានផ្ទះមិនមាន); វិ. **និវិសន្តិ និវសន្តិ វា ឯត្ថាតិ > និវេសនំ, នត្ថិ និវេសនំ ឯតស្សាតិ > អនិវេសនោ** ។

អនិវេសេត្វា អ. [ន+និ+វិស+ណេ+ត្វា] មិនញុំាង...ឱ្យនៅអាស្រ័យហើយ, មិនដំកល់ហើយ ។

អនិសាមេត្វា អ. [ន+និ+សម+ណេ+ត្វា] មិនស្ដាប់ហើយ, មិនពិចារណាហើយ, មិនទុកដាក់ហើយ ។

អនិស្សរ គុ. [ន+ឥស្សរ] មានបុគ្គលជាធំមិនមាន, មិនមានបុគ្គលជាធំ, មិនមែនជាធំ, មិនមែនជាឥស្សរៈ ។

អនិស្សាយ អ. [ន+និ+សី+ត្វា, ត្វា>យ] មិនអាស្រ័យហើយ ។

អនិស្សិត គុ. [ន+និ+សី+ត] មិនអាស្រ័យហើយ, គឺ...មិនអាស្រ័យហើយ ។

អនិសីទិត្វា អ. [ន+និ+សទ, សទ>សីទ+ឥ_អា.+ត្វា] មិនអង្គុយហើយ ។

អនីឃ គុ. [ន+នីឃ] អ្នកមានទុក្ខមិនមាន, មានសេចក្ដីលំបាកមិនមាន (ឥតទុក្ខ) ។

អនុកន្តតិ កិ. [អនុ+កន្ត+អ+តិ_វ.] រមែងតាមមុត, _កាត់, _លះ ។

អនុកម្ប បុំ. [អនុ+កម្ប+អ] កិ.ញាប់ញ័រតាម (សេចក្ដីអនុគ្រោះ, សេចក្ដីអាណិត); វិ. **អនុកម្បនំ> អនុកម្បោ** ។

អនុក្កម បុំ. [អនុ+កម+អ] កិ.ឈានទៅតាម (លំដាប់, លំដាប់ហូរហែ) ។

អនុករោតិ បុំ. [អនុ+ករ+ឱ+តិ_វ.] ធ្វើតាម, ធ្វើត្រាប់, យកត្រាប់ ។

អនុកិរិយា ឥ. [អនុ+ករ+រិយ+អា_ឥ.] កិ.ធ្វើតាម, កិ.ធ្វើត្រាប់ ។

អនុការ គុ. [អនុ+ករ+អន្ត+សិ_វិ.] ការធ្វើតាម, ការធ្វើត្រាប់, ការយកតម្រាប់ ។

អនុកូល នបុំ. [អនុ+កូល] សេចក្ដីអនុកូល, សេចក្ដីទំនុកបំរុង, កិ.បណ្ដោយតាម, សេចក្ដីអនុគ្រោះ ។ - **ភាវ** បុំ. ភាពនៃ...ជាអ្នកអនុកូល, ...។

អនុគច្ឆតិ កិ. [អនុ+គម+អ+តិ_វ.] រមែងទៅតាម, តាមទៅ, ជូនទៅ ។

អនុគន្ត្វា អ. [អនុ+គម+ត្វា] ទៅតាមហើយ, តាមទៅហើយ, ជូនទៅហើយ ។

អនុគ្គហណ នបុំ.[អនុ+គហ+យុ] កិ.កាន់យកតាម, សេចក្ដីអនុគ្រោះ ។

អនុគ្គហ បុំ. [អនុ+គហ+អ] កិ.កាន់យកតាម, សេចក្ដីអនុគ្រោះ, វិ. **អនុគ្គហណំ > អនុគ្គហោ** ។

អនុចរ បុំ. [អនុ+ចរ+អ] អ្នកត្រេចទៅតាម, កិ.ត្រេចទៅតាម ។

អនុចារី បុំ. [អនុ+ចរ+ណី] អ្នកមានកិ.ប្រព្រឹត្តិទៅតាមជាប្រក្រតី, អ្នកត្រេចទៅតាមជាប្រក្រតី, អ្នកត្រេចទៅដោយលំដាប់ ។

អនុច្ឆមាស បុំ. [អនុ+ឆមាស] ខែ៦ជាលំដាប់, ៦ខែជាលំដាប់; វិ. **ឆ មាសា > ឆម្មាសំ, អនុ ឆម្មាសំ > អនុច្ឆម្មាសំ** ។

អនុច្ឆវិក គុ. [អនុ+ឆវិ+ក] ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមសម្បុរថ្ងៃ (ដ៏សមគួរ, ត្រូវបែប); **ឆវិយា អនុរូបំ > អនុច្ឆវិកំ** ។

មិនពិចារណោ ។

អនាវាស គុ. [ន+អាវាស] មានអាវាសមិនមាន, មានប្រទេសជាទីនៅអាស្រ័យមិនមាន; វិ. **អាវសន្តិ ឯត្ថាតិ>អាវាសោ, នត្ថិ អាវាសោ ឯតស្សាតិ > អនាវាសោ** ។

អនាវិល គុ. [ន+អាវិល] មានល្អក់មិនមាន, មិនល្អក់ ។

អនាសកា ឥ. [ន+អស+ណ្+អា_ឥ.] គឺ.មិនស៊ី (នូវភោជន); វិ. **(ភោជន.ស្ស អនសនំ អកុព្វានំ > អនាសកា** ។

អនាសវ គុ. [ន+អាសវ] មានអាសវៈមិនមាន, មានកិលេសជាគ្រឿងត្រាំមិនមាន; វិ. **នត្ថិ អាសវោ ឯតស្សាតិ >អនាសវោ** ។

អនាហរណីយ គុ. [ន+អា+ហរ+អនីយ, អនីយ>អណីយ] គឺ...មិនគប្បីនាំមក ។

អនាហរិយមាន គុ. [ន+អា+ហរ+ឥ_អា.+យ+មាន] គឺ...កាលមិននាំមក ។

អនិកាមយ គុ. [ន+និ+កម+ណ្យ] មិនមែនអ្នកប្រាថ្នាដោយមិនសល់, អ្នកមិនប្រាថ្នា, មិនត្រេកអរ ។

អនិកេតចារី បុំ. [អនិកេត+ចារី] អ្នកមានទីជាទីនៅមិនមានត្រេចទៅ, អ្នកមានគឺ.ត្រេចទៅដោយមិនបានទីជាទីនៅ; វិ. **និកេតិ វសតិ ឯត្ថាតិ > និកេតំ, នត្ថិ និកេតំ ឯតស្សាតិ>អនិកេតោ, នត្ថិ និកេតំ ឯតស្មិន្តិ វា>អនិកេតំ; អនិកេតោ ចរតិ.តិ>អនិកេតចារី; អនិកេតេន ចរណំ> អនិកេតចារោ, អនិកេតចារោ ឯតស្ស អត្ថីតិ > អនិកេតចារី** ។

អនិកេតសារី បុំ. (ដូចអនិកេតចារី) **សារី**<សរ+ណី, «ត្រេចទៅ»ដូចគ្នា ។

អនិក្កសាវ គុ. [អនិក្ខន្ត+កសាវ] មានទឹកចត់មិនទាន់ចេញហើយ, មានទឹកចត់គឺរាគាទិកិលេសមិនទាន់ចេញហើយ; វិ. **អនិក្ខន្តោ កសាវោ យស្ស សោ> អនិក្កសាវោ** ។

អនិក្ខមនក បុំ. [ន+និ+កម, កម>ខម+ណ្] អ្នកមិនឈានចេញ, អ្នកមិនចេញទៅ; វិ. **និក្ខមតីតិ > និក្ខមនកោ, ន និក្ខមនកោ > អនិក្ខមនកោ** ។ ណ្>អនក ។

អនិក្ខមនត្ថ បុំ. [អនិក្ខមន+អត្ថ] ប្រយោជន៍ដល់គឺ.មិនចេញទៅ, ត្រូវការដល់គឺ.មិនចេញទៅ ។

អនិក្ខិបិត្វា អ. [ន+និ+ខិប+ឥ_អា.+ត្វា] មិនដាក់ចុះហើយ, មិនទុកហើយ ។

អនិគ្គណ្ហន្ត គុ. [ន+និ+គហ+ណ្ហា+អន្ត, លុបហទីបំផុតនៃធាតុ] កាលមិនផ្ចាញ់ផ្ចាល់, កាលមិនសង្កត់សង្កិន ។

អនិច្ច គុ. [ន+និច្ច] ដែលមិនទៀង; នបុំ. សេចក្តីមិនទៀង ។ **-លក្ខណ** នបុំ. លក្ខណៈមិនទៀង, លក្ខណៈគឺសេចក្តីមិនទៀង, លក្ខណៈនៃសេចក្តីមិនទៀង, ធម្មជាតជាគ្រឿងកំណត់ថាសង្ខារជារបស់មិនទៀង ។ **-សញ្ញា** ឥ. សេចក្តីសំគាល់ថាមិនទៀង ។

អនិច្ឆន្ត គុ. [ន+ឥស+ឆ+អន្ត] កាលមិនប្រាថ្នា, កាលមិនចង់ ។

អនិច្ឆា ឥ. [ន+ឥច្ឆា] សេចក្តីមិនប្រាថ្នា គុ. មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។

អនិច្ឆិត្វា អ. [ន+ឥស+យ+ឥ.អា.+ត្វា] មិនប្រាថ្នាហើយ, មិនចង់ហើយ ។

អនិដ្ឋិត គុ. [ន+និ–ឋា, អាទេសឋា>ឥ+ត] មិនសំរេចហើយ, មិនទាន់សំរេចហើយ, មិនចប់ហើយ, មិនទាន់ចប់ហើយ ។

អនិដ្ឋារម្មណ នាម. [អនិដ្ឋ+អារម្មណ] អារម្មណ៍គឺបុគ្គលមិនប្រាថ្នាហើយ, អារម្មណ៍មិនជាទីប្រាថ្នា ។

អនិត្ថិគន្ធកុមារ ពុំ. [អនិត្ថិគន្ធ+កុមារ] កុមារមានក្លិនស្ត្រីមិនមាន; កុមារឈ្មោះអនិត្ថិគន្ធៈ ។

អនិទ្ទាយន្ត គុ. [ន+និទ្ទ+អាយ+អន្ត] កាលមិនប្រព្រឹត្តលក់, កាលមិនប្រ.ព្រឹត្តដេកលក់ ។

អនិន្ទិត គុ. [ន–និន្ទ+ឥ.អា.+ត] គឺ...មិនតិះដៀលហើយ ។

អនិបជ្ជិត្វា អ. [ន+និបជ្ជិត្វា] មិនដេកហើយ, មិនក្រាបចុះហើយ ។

អនិប្ផល គុ. [ន+និប្ផល] មិនមែនអ្នកមានផលមិនមាន, (អ្នកមិនឥតផល); វិ. **នត្ថិ ផលំ ឯតស្សាតិ > និប្ផលោ, ន និប្ផលោ > អនិប្ផលោ** ។

អនិព្វត្តិ ឥ. [ន+និព្វត្តិ] កិ.មិនកើត ។

អនិព្វានទីបក គុ. [អនិព្វាន+ទីប+ណ្ហុ] ដែលសំដែងនូវធម្មជាតមិនមែនជានិព្វាន ។

អនិព្វិសំ គុ. [ន+និ+វិស+អន្ត+សិ.វិ, ផ្លាស់ន្ត+សិ.វិ>សំ] កាលមិនបាន, កាលមិនជួប, កាលមិនប្រទះ ។

អនុប្បព្វជិស្ស កិ. [អនុ+ប+វជ+អ+ឥ.អជ្ជ.] បួសតាមហើយ ។

អនុប្បព្វជ្ជា ឥ. [អនុ+ប–វជ+អ+អា.ឥ.] កិ.បួសតាម (បួសតាម) ។

អនុបរិយាយតិ កិ. [អនុ+បរិ+ឥ ឬអយ+អ+តិ.វ., ចុះយ.អា. ឬអនុ+បរិ–យា+យ+តិ.វ.] ប្រព្រឹត្តទៅតាមជុំវិញ, វិលទៅតាម, ដើរក្រឡឹង, ដើរវិលវង់ ។

អនុបរិវារេត្វា អ. [អនុ+បរិ+វរ+ណេ+ត្វា] ពាទចោមរោមហើយ, ពារហែហើយ, ហែតាមហើយ ។

អនុបលិត្ត គុ. [ន+ឧប+លិប+ត] គឺ...មិនចូលទៅជាប់ហើយ, .មិនចូលទៅលាបហើយ, .មិនប្រឡាក់ហើយ, .មិនជិតដាមហើយ ។

អនុបវជ្ជ គុ.[ន+ឧប+វទ, វទ>វជ្ជ+អ] អ្នកគឺអ្នកណាមួយមិនគប្បីតិះដៀលបាន; វិ. **ន ឧបវទិតព្វោតិ > អនុបវជ្ជោ** ។

អនុបវត្តេន្ត គុ. [អនុ+ប+វត្ត+ណេ+អន្ត] កាលញុំាង...ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅតាម, ... ។

អនុបវាទន នាម. [ន+ឧប+វទ+យុ] កិ.មិនតិះដៀលឯង, .ខ្លួនឯង ។

អនុបវាទាបន នាម. [ន+ឧប+វទ+ណាបេ+យុ] កិ.មិនញុំាងបុគ្គលដទៃឱ្យតិះដៀល ។

អនុបវាទ ពុំ. [ន+ឧប+វទ+ណ] កិ.មិនតិះដៀល; វិ. **អនុបវទនំ > អនុបវាទោ** ។

អនុប្បវិដ្ឋ គុ. [អនុ+ប+វិស+ត] ចូលទៅតាមហើយ, ចូលទៅដោយលំដាប់ហើយ ។

អនុប្បិយម្ពវន ទចុ. [អនុប្បិយ+អម្ពវន] ព្រៃនៃស្វាយ ឬព្រៃដ៏ដេរដាសដោយដើមស្វាយឈ្មោះអនុប្បិយៈ (អម្ពវន<អម្ព+វន; វិ. អម្ពេហិ សញ្ញន្នំ វនំ> អម្ពវនំ); វត្តឈ្មោះអនុប្បិយម្ពវន ។

អនុបុព្វីកថា ន. [អនុបុព្វ+កថា, ចុះឮ.អា.] វាចាជាហេតុពោលតាមលំដាប់, វាចាជាហេតុពោលប្រព្រឹត្តទៅតាមលំដាប់; (ឮ.អាគមនេះចុះមក ដើម្បីឱ្យស្រួលដល់ការអាន ដូច«ធម្មីកថា»ជាដើម) ។

អនុបុព្វ គុ. [អនុ+បុព្វ] លំដាប់, លំដាប់តតគ, លំដាប់ហូរហែ ។

អនុប្បជ្ជន្ត គុ. [ន+ឧ+បទ+យ+អន្ត] កាលមិនកើតឡើង, កាលមិនទាន់កើតឡើង ។

អនុប្បជ្ជនកក្កិលេស ចុ. [អនុប្បជ្ជនក+កិលេស] កិលេសដែលមិនកើតឡើង, កិលេសដែលមិនទាន់កើតឡើង; វិ. ន ឧប្បជ្ជតីតិ> អនុប្បជ្ជនកោ, អនុប្បជ្ជនកោ កិលេសោ> អនុ-ប្បជ្ជនកក្កិលេសោ ។

អនុប្បត្ត គុ. [អនុ+បទ(១)+ត] ដល់តាមហើយ, ដល់ដោយលំដាប់ហើយ ។

អនុប្បន្ន គុ. [ន+ឧ+បទ+ត] មិនកើតឡើងហើយ, មិនទាន់កើតឡើងហើយ ។

អនុប្បាទន ទចុ. [ន+ឧ+បទ+ណេ+យុ] កិ.មិនញ៉ាំង...ឱ្យកើតឡើង ។

អនុប្បាទេន្ត គុ. [ន+ឧ+បទ+ណេ+អន្ត] កាលមិនញ៉ាំង...ឱ្យកើតឡើង ។

(១) ន័យខ្លះថា បត-ធាតុ ។

អនុឌហិតុំ អ. [អនុ+ទហ, ទហ>ឌហ+ឥ.អា.+តុំ] ដើម្បីឆេះតាម, ដើម្បីរលាកតាម, ឬតាមរលាក, ដើម្បីរោលរាលតាម ។

អនុតប្បតិ កិ. [អនុ+តប+អ+តិ.វ.] រមែងក្តៅតាម, ក្តៅរឿយៗ ។

អនុតីរចារី ចុ. [អនុតីរ+ចរ+ណី] អ្នកត្រាចទៅទៀបឆ្នេរជាលំដាប់, អ្នកមានកិ.ត្រាចទៅតាមឆ្នេរ (ច្រាំង, ត្រើយ) ជាប្រក្រតី ។

អនុត្តរធម្មរាជតា ន. [អនុត្តរធម្មរាជ+តា] ភាវៈនៃ... ជាព្រះរាជាព្រោះធម៌មានគុណជាតដទៃក្រៃលែងជាងមិនមាន, ...ជាស្តេចព្រះធម៌ដ៏ប្រសើរ ...ជាស្តេចប្រកបដោយធម៌ដ៏ប្រសើរ; វិ. នត្ថិ ឧត្តរំ ឯតស្មាតិ > អនុត្តរោ, អនុត្តរោ ធម្មោ > អនុត្តរ-ធម្មោ, អនុត្តរធម្មោ រាជា យុត្តោ ថា > អនុត្តរធម្មរាជា តស្ស ភាវោ > អនុត្តរធម្មរាជតា ។

អនុត្តម គុ. [ន+ឧត្តម] មិនឧត្តម, មិនខ្ពង់ខ្ពស់, មិនប្រសើរ ។

អនុត្តរ គុ. [ន+ឧត្តរ] មានបុគ្គលដទៃក្រៃលែងជាងមិនមាន, មិនមានបុគ្គលក្រៃលែងជាង, មិនមានគុណជាតដទៃក្រៃលែងជាង (ប្រសើរ) ។

អនុត្ថុនន្ត អ. [អន+ថុ+នា, នា>ន+អន្ត] កាលដកដង្ហើមចេញ, កាលថ្ងូររឿយៗ, កាលត្អូញត្អែររឿយៗ, កាលទឹកណ្តាយ ។

អនុថូល គុ. [អនុ+ថូល] តូចនិងធំ, តិចនិងច្រើន, ។ ប្រើជាអណុំថូលក៏មាន ។

អនុថេរ ចុ. [អនុ+ថេរ] ព្រះថេរៈតូច, ព្រះថេរៈបន្ទាប់, ព្រះថេរៈជាលំដាប់ ។

អនុបដ្ឋិត គុ. [ន+ឧប+ឋា, ភាឋៃឋា>ឋ+ត] គឺ...មិនចូលទៅតាំងទុកហើយ, ..មិនតាំងមាំហើយ, ..មិនដំកល់មាំហើយ ។

អនុបតន្តិ កិ. [អនុ+បត+អ+អន្តិ_វ.] រមែងធ្លាក់តាម, ធ្លាក់ចុះតាម ។

អនុបតិត គុ. [អនុ+បត+ឥ_អា.+ត] គឺ... ធ្លាក់ចុះតាមហើយ ។

អនុបតិត្វា អ. [អនុ+បត+ឥ_អា.+ត្វា] ធ្លាក់តាមហើយ, ឆាបចុះហើយ, បន្ទាបចុះហើយ ។

អនុបទ នពុំ. [អនុ+បទ] ទីប្រព្រឹត្តទៅតាមស្នាមជើង, លំដាប់នៃស្នាមជើង, ដាននៃជើង, លំអាននៃជើង ។

អនុបទ្ទវ គុ. [ន+ឧបទ្ទវ] មានឧបទ្ទវៈ (ឧបទ្រព) មិនមាន, មានអន្តរាយចូលទៅបៀតបៀនមិនមាន, មិនមានចង្រៃ (ឧបទ្ទវ>ឧប+ទុ+អ); វិ. ឧបគន្ត្វា ធាតុ បច្ចេកិកិ> ឧបទ្ទវោ, នត្ថិ ឧបទ្ទវោ ឯកសង្ខាត> អនុបទ្ទវោ ។

អនុបធារេត្វា អ. [ន+ឧប+ធរ+ណេ+ត្វា] មិនចូលទៅទ្រទ្រង់ហើយ, មិនពិចារណាហើយ ។

អនុបនយ្ហន នពុំ. [ន+ឧប+នហ+យ+យុ] កិ.មិនចូលទៅចងទុក, កិ.មិនចងមាំ ។

អនុបនយ្ហន្ត គុ. [ន+ឧប+នហ+យ+អន្ត] កាលមិនចូលទៅចងទុក, ... ។

អនុបបរិក្ខិត្វា អ. [ន+ឧប+បរិ+ឥក្ខ+ឥ_អា.+ត្វា] មិនចូលទៅឃើញជុំវិញហើយ, មិនពិចារណាហើយ ។

អនុប្បាទេត្វា អ. [ន+ឧ+បទ+ណេ+ត្វា] មិនញុំាង...ឱ្យកើតឡើងហើយ ។

អនុផរិ កិ. [អនុ+ផរ+អ+ឦ_អជ្ជ.] ផ្សាយទៅតាមហើយ, ផ្សាយទៅរឿយៗហើយ, ផ្សាយទៅដោយលំដាប់ហើយ ។

អនុពន្ធតិ កិ. [អនុ+ពន្ធ+អ+តិ_វ.] រមែងចងតាម, រមែងជាប់តាម, ដេញតាម ។

អនុពន្ធន្ត គុ. [អនុ+ពន្ធ+អ+អន្ត] កាលជាប់តាម, កាលដេញតាម ។

អនុពទ្ធភាវ បុំ. [អនុពទ្ធ+ភាវ] ភាវៈនៃ...ជា...គឺ...ជាប់តាមហើយ, ដេញតាមហើយ (អនុពទ្ធ<អនុ+ពធ+ត, ផ្លាស់ធ+ត>ទ្ធ) ។

អនុពុទ្ធ បុំ. [អនុ+ពុធ+ត] អ្នកត្រាស់ដឹងតាម (អនុពុទ្ធ); វិ. អនុពុជ្ឈិតិកិ > អនុពុទ្ធោ ។

អនុព្យញ្ជនគ្គាហ បុំ. [អនុព្យញ្ជន+គាហ] កិ.កាន់យកដោយអនុព្យញ្ជនៈ, កិ.កាន់យកនូវនិមិត្តដោយអនុព្យញ្ជនៈ, កិ.កាន់យកនូវអវយវៈតាមចំណែក (គាហ<គហ+ណ) ។

អនុព្យញ្ជនសម្មុជ្ជល គុ. [អនុព្យញ្ជន+សម្មុជ្ជល] ដែលរុងរឿងព្រមដោយអនុព្យញ្ជនៈ ។ (សម្មុជ្ជល<សំ+ឧ+ជល+អ) ។

អនុព្រូហយេ កិ. [អនុ+ព្រូហ+ណយ+ឯយ្យ_ស., លុបយ្យ ទុកតែឯ] គប្បីចំរើនរឿយៗ, គប្បីចំរើនតាម ។

អនុភវន្ត គុ. [អនុ+ភូ+អ+អន្ត] កាលសោយ, កាលរង ។

អនុភវមាន គុ. [អនុ+ភូ+អ+មាន] កាលសោយ, កាលរង ។

អនុភវិត្វា អ. [អនុ+ភូ+ឥ.អា.+ត្វា] សោយហើយ, រងហើយ ៕

អនុភាវិត គុ. [អនុ+ភូ+ណេ+ឥ.អា.+ត] គឺ...ឱ្យចំរើនរឿយៗហើយ, .ឱ្យកើតតាមហើយ, អប់រំរឿយៗហើយ ៕

អនុភូត គុ. [អនុ+ភូ+ត] គឺ...កើតតាមហើយ, .សោយហើយ, .រងហើយ៕

អនុភោតិ កិ. [អនុ+ភូ+អ+តិ.វ.] រមែងសោយ, រង ៕

អនុមោទន នថុំ. [អនុ+មុទ+យុ] សេចក្ដីរីករាយតាម; វិ. **អនុមោទន-សេតិ> អនុមោទនំ**; ពាក្យជាគ្រឿងរីករាយតាម; វិ. **អនុមោទនត្តិ ឯតេនាតិ > អនុមោទនំ** ៕ . **ករណត្ថ** ថុំ. ប្រយោជន៍ ឬសេចក្ដីត្រូវការដល់កិ.ធ្វើនូវពាក្យជាគ្រឿងរីករាយតាម (. នូវអនុមោទនា) ៕ . **កថា** ឥ. វាចាជាគ្រឿងពោលដោយសេចក្ដីរីករាយ, វាចាជាគ្រឿងពោលនូវអនុមោទនា ៕ . **កាល** ថុំ. កាលជាទីធ្វើនូវសេចក្ដីរីករាយ, កាលជាទីធ្វើនូវអនុមោទនា ៕ . **គាថាវណ្ណនា** ឥ. កថាជាគ្រឿងពណ៌នានូវគាថាជាគ្រឿងរីករាយតាម ៕ . **អត្ថ** ថុំ. ប្រយោជន៍ ឬ សេចក្ដីត្រូវការដល់ធម្មកថាជាគ្រឿងរីករាយតាម ៕ . **ធម្មកថា** ឥ. ធម្មកថាជាគ្រឿងរីករាយតាម ៕ . **អវសាន** នថុំ. កាលជាទីចំផុតនៃធម្មកថាជាគ្រឿងរីករាយតាម, កាលជាទីចំផុតនៃអនុមោទនា, កាលជាទីចប់នៃ...៕

អនុមោទនា ឥ. [អនុ+មុទ+យុ+អា.ឥ.] វាចាជាគ្រឿងរីករាយតាម; វិ. **អនុមោទនត្តិ ឯតាយាតិ> អនុមោទនា** ៕

អនុមោទិត្វា អ. [អនុ+មុទ+ឥ.អា.+ត្វា] រីករាយតាមហើយ, ត្រេកអរតាម

ហើយ ៕

អនុយុញ្ជតិ កិ. [អនុ+យុជ+អ+តិ.វ., ចុរាទិ.អា.] រមែងប្រកបតាម, ប្រកបរឿយៗ ៕

អនុយុញ្ជន្ត គុ. [អនុ+យុជ+អ+អន្ត] កាលប្រកបតាម, កាលប្រកបរឿយៗ ៕

អនុយុញ្ជិត្វា អ. [អនុ+យុជ+ឥ.អា.+ត្វា] ប្រកបតាមហើយ, ប្រកបរឿយៗហើយ (សាកសួរហើយ) ៕

អនុយុត្ត គុ. [អនុ+យុជ+ត] ប្រកបតាមហើយ, ប្រកបរឿយៗហើយ ៕ . **តា** ឥ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកប្រកបតាមហើយ ៕ . **ភាវ** ថុំ. ភាវៈនៃ...ជាអ្នកប្រកបតាមហើយ, .ជាអ្នកប្រកបដោយលំដាប់ហើយ ៕

អនុយោគី ថុំ. [អនុយោគ+ណី] អ្នកមានព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកបរឿយៗ; វិ. **អនុយុញ្ជតិ ឯតេនាតិ>អនុយោគោ, អនុយោគោ យស្ស អត្ថីតិ> អនុយោគី** ៕ ឥ. **អនុយោគិនី** ៕ នថុំ. **អនុយោគិ** ៕

អនុយ្យោជេត្វា អ. [អ+ឧ+យុជ+ណេ + ត្វា] មិនបញ្ជូនទៅហើយ, មិនប្រើទៅហើយ ៕

អនុរក្ខណត្ថ ថុំ. [អនុរក្ខណ+អត្ថ] ប្រយោជន៍ ឬសេចក្ដីត្រូវការដល់កិ.រក្សាតាម, .ដល់កិ.រក្សារឿយៗ (**អនុរក្ខណ**<អនុ+រក្ខ+យុ) ៕

អនុរក្ខន្ត គុ. [អនុ+រក្ខ+អ+អន្ត] កាលរក្សាតាម, កាលតាមរក្សា, កាលរក្សារឿយៗ ៕

អនុរក្ខិតុំ អ. [អនុ+រក្ខ+ឥ.អា.+តុំ] ដើម្បីរក្សាតាម, ដើម្បីតាមរក្សា, ដើម្បីរក្សារឿយៗ ។

អនុរាធបុរ នបុ. [អនុរាធ+បុរ] បុរី (ក្រុង) ឈ្មោះអនុរាធៈ ។ - មត្ត គុ. មានបុរីឈ្មោះអនុរាធៈជាប្រមាណ ។

អនុរុជ្ឈតិ កិ. [អនុ+រុធ+យ+តិ.វ., ធ្លាក់ធ+យ>ជ្ឈ] រមែងត្រេកអរ, រមែងរីករាយ ។

អនុរុជ្ឈន នបុ. [អនុ+រុធ+យ+យុ] សេចក្ដីត្រេកអរ, សេចក្ដីរីករាយ ។

អនុរុទ្ធសក្យ បុំ. [អនុរុទ្ធ+សក្យ] សក្យៈឈ្មោះអនុរុទ្ធ ។

អនុរូប គុ. [អនុ+រូប] មានសភាពដ៏សមគួរ, (សមគួរ, ត្រូវបែប, ត្រូវទំនង); វិ. **អនុរូបំ សភាវោ យស្ស សោ> អនុរូបោ** ។ - **តា** ភុំ. អំណាចនៃ...ដ៏សមគួរ ។

អនុរោធ បុំ. [អនុ+រុធ+អ] សេចក្ដីត្រេកអរ, សេចក្ដីរីករាយ; វិ. **អនុរុជ្ឈនំ> អនុរោធោ; អនុរោធនំ វា> អនុរោធោ** ។

អនុលិត្តគត្ត គុ. [អនុលិត្ត+គត្ត] មានខ្លួនដ៏...លាបរឿយៗហើយ, មានខ្លួនប្រឡាក់ហើយ (អនុលិត្ត<អនុ+លិប+ត = លាប, ប្អូក, ជាប់) ។

អនុលោមខន្តិ ឥ. [អនុលោម+ខន្តិ] ខន្តិប្រព្រឹត្តទៅដោយកិ.បណ្ដោយតាម, ខន្តិប្រកបដោយអនុលោមញ្ញាណ, ខន្តិជាអនុលោម, អនុលោម-ខន្តិ, ខន្តិប្រព្រឹត្តទៅតាមទូរទោម (សេចក្ដីអត់ធន់មិនខុស) ។

អនុលោមញ្ញាណ នបុ. [អនុលោម+ញាណ] ញាណប្រព្រឹត្តទៅដោយកិ.

បណ្ដោយតាម, ញាណជាអនុលោម, អនុលោមញ្ញាណ (សេចក្ដីដឹងមិនខុស) ។

អនុលោមប្បដិលោមវស បុំ. [អនុលោមប្បដិលោម+វស] អំណាចនៃញាណប្រព្រឹត្តបណ្ដោយតាម និងញាណប្រព្រឹត្តច្រាស, អំណាចនៃញាណជាអនុលោម និងបដិលោម (បណ្ដោយទៅនិងត្រឡប់មកវិញ) ។

អនុលោមិក គុ. [អនុលោម+ណិក] ប្រកបដោយអនុលោមញ្ញាណ, ដែលប្រព្រឹត្តក្នុងកិ.អនុលោម ។

អនុវត្តាមិ កិ. [អនុ+វត, វត>វត្ត+អ, អ>អា+មិ.វ.] រមែងប្រព្រឹត្តតាម, ប្រព្រឹត្តរឿយៗ (បណ្ដោយតាម) ។

អនុវាត នបុ. [អនុ+វាត] ទីបណ្ដោយនៃខ្យល់; វិ. **វាតស្ស អនុ> អនុវាតំ** ។

អនុវាតប្បដិវាត នបុ. [អនុវាត+បដិវាត] ទីបណ្ដោយនៃខ្យល់និងទីច្រាសនៃខ្យល់; វិ. **វាតស្ស បដិ>បដិវាតំ; អនុវាតញ្ច បដិវាតញ្ច > អនុវាតប្បដិវាតំ** ។

អនុវិច្ច អ. [អនុ+វិទ+ត្វា, ត្វា>រច្ច, លុបទីបំផុតធាតុនិងរ] ពិចារណារឿយៗហើយ, ត្រូតត្រាហើយ ។

អនុវិចរន្ត គុ. [អនុ+វិ+ចរ+អ+អន្ត] កាលត្រេចទៅតាម, កាលត្រេចទៅរឿយៗ, កាលត្រេចទៅតាមលំដាប់ ។

អនុវិចរិត្វា អ. [អនុ+វិ+ចរ+ឥ.អា.+ត្វា] ត្រេចទៅតាមហើយ, ដើរតាម